

80

TALISTERNA

- SÅ FUNKAR DE

Hemmafrufeling

Nätnarcissist

Balettkarriärst

Ifrågasättande

Sanningssägare

80-TALISTERNA
- SÅ FUNKAR DE
är den kompletta guiden till
generationen som stämplar
in på arbetsmarknaden
när 40-talisterna
loggar ut

INNEHÅLL

En översikt	5
Bitarna i ett generationspussel	9
Globala trygghetssökare	19
Stig-Björn Ljunggren	22
Kan själv!	23
Björne-generationen	33
Henrik Torehammar	35
De kallar oss skamlösa	37
Nätarcissisterna	45
Digital vett och etikett	55
Petra Tungården	57
Under ytan	59
David Eberhard	67
Mellan gammalt och nytt	69
Slutord	75

FÖRORD

Som chef för ett växande konsultföretag som erbjuder roliga, utvecklande och spännande jobb som också är oerhört krävande och förutsätter ett gott omdöme, hög kapacitet och en närmast obegränsad arbetsmoral, letar jag ständigt nya medarbetare. Vi behöver regelbundet hitta duktiga och ansvarsfulla personer. Och ju äldre och ju mer rutinerad jag blir, desto längre bort ligger tiden då jag själv var en 25-årig, nybakad fil kand med vilja att erövra världen och med ett självförtroende som växlade mellan grandios och obefintligt.

Idag är det 80-talisternas, och snart även de allra tidigaste 90-talisternas, tur att komma in på arbetsmarknaden. Hur är de då? Går det att förstå dem? Vad vill de? Hur tänker de? Hur blir man en bra chef för 80-talisterna, och hur får man dem att använda all sin ohämmade teknikkunskap och sociala förmåga på rätt sätt?

80-talister är så uppfyllda av sina egna möjligheter att de ibland drunknar i utbudet. Det är inte alltid lätt att ha blivit proffs på ifrågasättande redan på dagis och samtidigt leva i ett land och i en tid där allt är möjligt. Ingen behöver längre förbli vid sin läst, i sin stad, sin klass eller ens sitt land. Tvärtom: ett lyckat 80-talistliv ska innehålla så mycket som möjligt, och allt flyter. Och om det inte händer, om de inte ens släpps in på arbetsplatserna (20 procent av dem mellan 20 och 24 år är utan arbete) och ges en chans, anklagar de sig själva för sina tillkortakommanden eftersom de i det närmaste har hjärntvättats med budskapet att allt är möjligt för alla.

Jag har under mina snart 20 år på arbetsmarknaden haft förmånen att arbeta med allt från plikttrogna och blygsamma 30-talister till de allt fler, ständigt uppmärksamhetstörstande 80-talisterna. Jämför man 80-talisterna med den generation som nu växlar ut från dagens arbetsplatser, 40-talisterna, hittar man skillnader, men också en hel del likheter. 40-talisterna var den första generationen som verkligen försökte skapa sina egna spelregler och som bröt med tidigare generationers syn på livsstil och livsval. Det var när 40-talisterna blev vuxna som ifrågasättandet av könsroller började på allvar. Det är de som såg till att p-pillret blev var kvinnas egendom och det är de som gjorde skilsmässor till en normalitet. De är också mer utbildade och beresta än tidigare generationer. Och de förändrade Sverige och stora delar av övriga världen i grunden.

80-talisterna är också många och välutbildade, och de behärskar all ny teknik oändligt mycket bättre än tidigare generationer. En tredjedel är födda i ett annat land än Sverige, eller har en mamma eller pappa som är det. Det är en mångkulturell generation som redan från lågstadiet brottas med kulturkrockar och okända seder och bruk. 80-talisterna är inte bara agnostiker; de har avskaffat traditionellt kyrkogående (endast omkring en procent av dem går i kyrkan med någon regelbundenhet). De går inte i demonstrationståg som 40-talisterna. De protesterar individuellt via sin dator eller mobil. De har tvingat fram helt nya affärsmodeller för musik genom att helt sonika sluta köpa skivor, vilket de kan göra eftersom

de självklart förstår hur man använder ny teknik till att få tillgång till allt de vill ha. De tycker inte att någon skivbolagsdirektör ska bestämma vilken musik de ska ha tillgång till eller hur mycket de ska betala. 80-talisterna tror egentligen bara helt övertygat och kraftfullt på en enda sak: sig själva. Möjligen i någon mån också på livslång kärlek - 85 procent säger sig göra det (lycka till, säger vi lite mer erfarna cyniskt).

Med denna rapport hoppas vi på United Minds att vi i någon mån gjort det lättare för alla andra att förstå denna nya generation som blivit vuxna.

Marie Söderqvist,
VD United Minds

Foto: Magnus Bergström

REDAKTION

Redaktör:

Marie Söderqvist, VD United Minds

Skribenter:

Daniel Björk
Devi Brunson
Markus Larsson
Marie Söderqvist
Johan Wennström

Formgivning och layout:

Anna Olausson
Annan Åkerman

Webb:

Alexander Wåland

Produktionsledning:

Gabriella Fernberger

Tryckproduktion:

Walléns grafiska

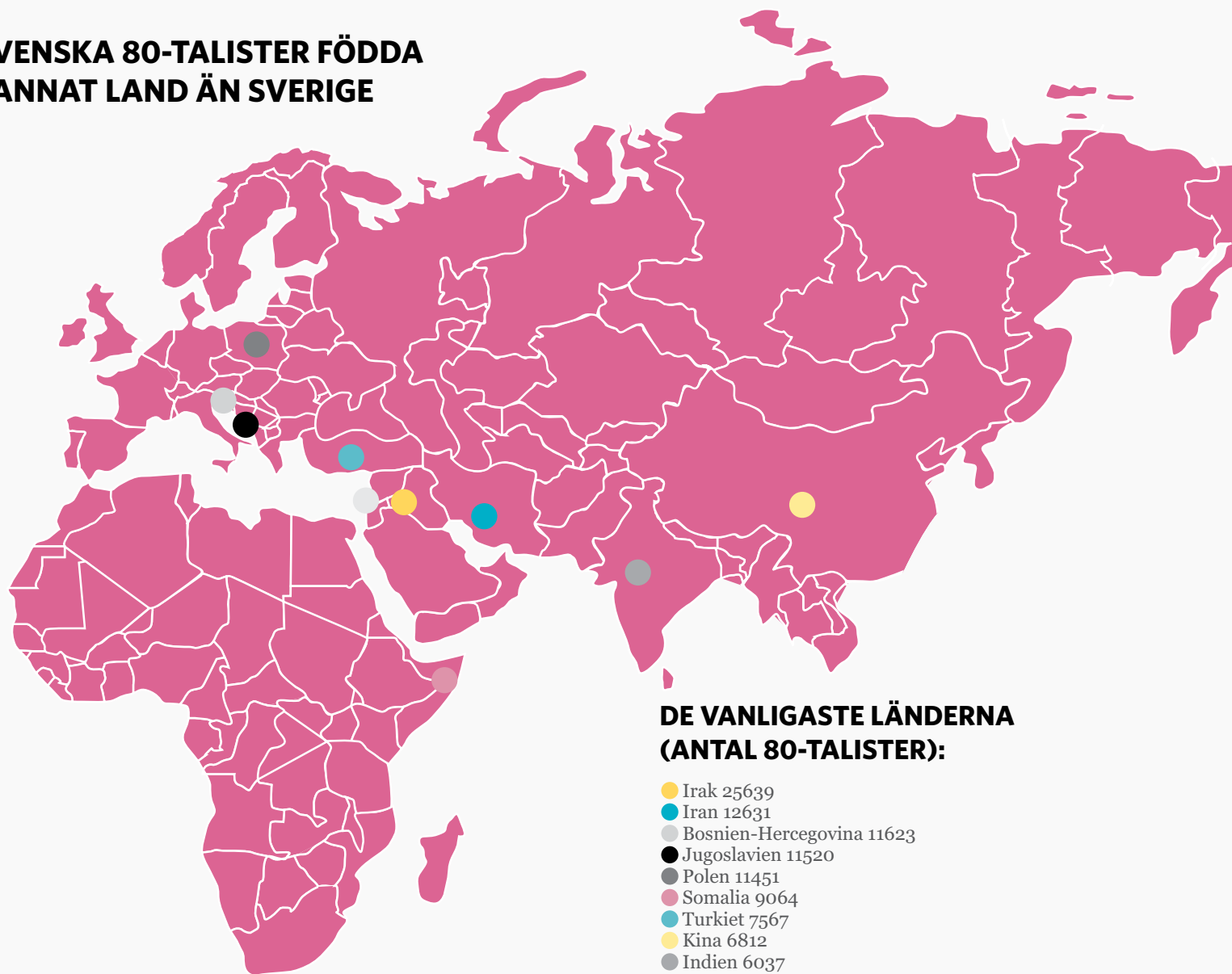
Rapporten går även att läsa på
www.soderqvistlarsson.se

unitedminds

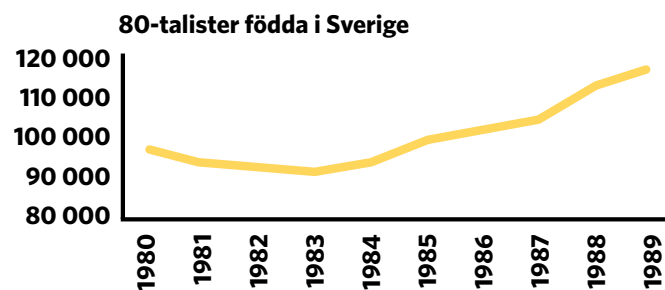
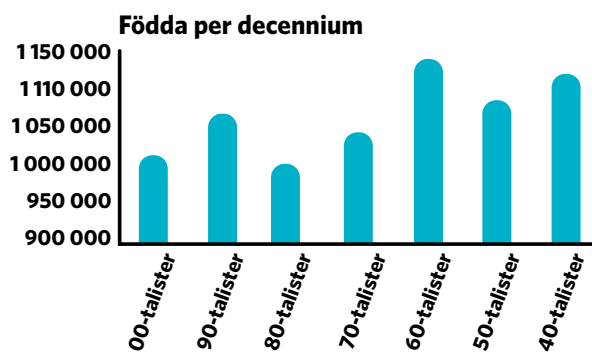
80-TALISTER

EN ÖVERSIKT

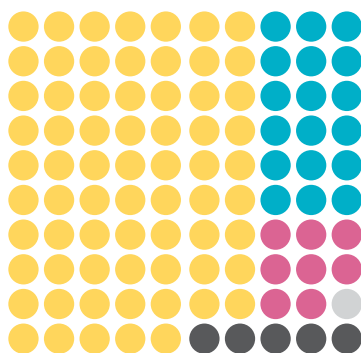
**SVENSKA 80-TALISTER FÖDDA
I ANNAT LAND ÄN SVERIGE**

ANTAL 80-TALISTER: 1 177 212

UTRIKESFÖDDA 80-TALISTER:

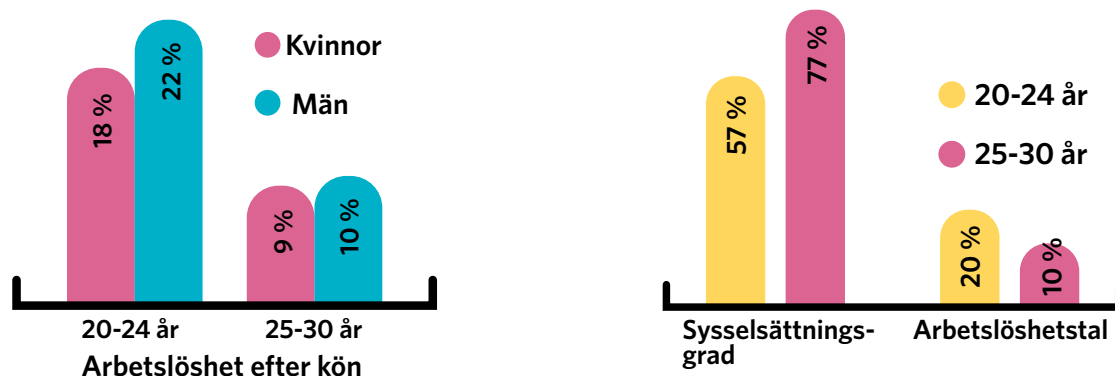

- Född i Sverige med båda föräldrar födda i Sverige, 68 %
- Född i annat land än Sverige med båda föräldrarna födda i annat land än Sverige, 18 %
- Född i Sverige med en förälder född i Sverige, en förälder född i annat land, 8 %
- Född i Sverige med båda föräldrarna födda i ett annat land, 5 %
- Född i annat land än Sverige med en eller båda föräldrarna födda i Sverige, 1 %

KÄLLA: SCB

ARBETSLÖSHET

Andelen arbetslösa är hög bland 80-talisterna. I åldersspannet 20 till 24 år är den allra högst, 20 procent. Bland de äldre 80-talisterna - 25 till 30 år - är andelen 10 procent. Arbetslösheten är högre bland män än kvinnor. (Gäller för år 2009)

80-TALETS POPULÄRASTE NAMN

1.	Anna	21 472	Johan	21 982
2.	Sara	15 812	Daniel	19 126
3.	Maria	14 999	Andreas	17 309
4.	Emma	14 101	Fredrik	15 975
5.	Malin	13 194	Mikael	14 247
6.	Jenny	12 996	Erik	13 471
7.	Linda	11 806	Christoffer	13 071
8.	Johanna	11 780	Marcus	12 880
9.	Sandra	11 287	Mattias	11 718
10.	Emelie	10 677	Niklas	11 452

KÄLLA: SCB

Andelen arbetslösa är
hög bland 80-talisterna.
Arbetslösheten är högre
bland män än kvinnor.

BITARNA I ETT GENERATIONSPUSSEL

En generation uppstår inte ur intet. Den är en produkt av en mängd faktorer, små och stora. Varje ny generation ges en ny uppsättning verktyg i form av ständigt mer effektiva tekniska apparater och verktyg. Den får – och skapar – värderingar genom kulturen, genom uppfostran, genom sina personliga erfarenheter. Den utbildas (eller har i alla fall möjlighet att göra det) utgående från de senaste rönerna. Den kan ta vara på lärdomar som tidigare generationer har dragit, men den skaffar sig med tiden också sin egen uppsättning kollektiva erfarenheter.

I den här rapporten kommer vi att analysera alla de faktorer som nämnts ovan. Detta första avsnitt tänker vi ägna åt att undersöka de stora händelser och förändringar som skedde då 80-talistgenerationen växte upp, och vilka slags processer den nu befinner sig i. En händelse har gjort ett särklassigt större avtryck hos 80-talisterna än någon annan. Kanske måste man, om man ska berätta om generationen som på allvar börjat utöva sitt inflytande efter katastrofen elfte september, inleda berättelsen i New York.

Statsvetaren och debattören Stig-Björn Ljunggren säger att ett sätt att definiera generationer är att göra det genom världshändelser. Han kallar 80-talisterna för en i övrigt traumalös generation, präglad av en mängd händelser där ingen kan mäta sig med de förändringar som följde i spåren av terrorattackerna mot World Trade Center.

En sårbarhet uppenbarade sig den elfte september i infrastrukturen, i den moderna kommunikationens möjligheter, i själva globaliseringen. Den tekniska och samhällsliga utvecklingen, som alltid har varit förknippad med mänskliga framsteg, visade sitt janusansikte hösten 2001 på ett sätt den inte gjort tidigare. Frågar man 80-talisterna vilka händelser som gjort djupast intryck på dem nämner mycket riktigt en majoritet av dem terrorattentaten i New York som en av de viktigaste.

En brokig generation

När vi placerar luppen över 80-talisterna märker vi dock snart att de är ganska olika sinsemellan. På det allra mest basala planet finns ålderskillnaden. De äldsta är 30 år gamla och de yngsta 20. Det innebär att när vissa gick i fjärde klass var andra precis nyfödda. Det innebär också att de äldre

New York efter den elfte september 2001

80-talisterna efter elfte september nämner färjan Estonias förlisning 1994 som den händelse som gjort djupast intryck på dem, medan de yngre svarar tsunamin i Sydostasien 2004.

Av själva 80-talet har de flesta 80-talister dock suddiga minnen. Michail Gorbatjovs tillträde som ledare för Sovjetunionen 1985, dödsskjutningen av Olof Palme 1986 – av detta minns inte ens de äldre 80-talisterna mycket. Gradvis börjar de däremot intressera sig för världen och politiken så att de kanske minns uppföljningen av dessa båda följetonger, Sovjetunionens upplösning å ena sidan, den ändlösa Palmeutredningen å den andra.

Andra händelser från 80-talisternas barndomsår ekar fortfarande. Explosionen aprilnatten 1986 då reaktor fyra i Tjernobyls kärnkraftverk havererade orsakade ett radioaktivt nedfall i framför allt östra Mellansverige. 80-talister från Gävletrakten kan minnas att det inte blev någon svamplockning den hösten och höstar framöver.

Än mer heterogen ser 80-talistgenerationen ut när man beaktar att den rymmer den dittills största andelen svenskar med en annan etnicitet än den svenska. Mellan åren 1985

och 1995 ökade antalet utrikes födda i Sverige med 20 000 personer om året. Jugoslaviens sammanbrott och de etniska rensningar som följde ledde till att invandringen från Bosnien-Hercegovina och övriga dåvarande Jugoslavien ökade under 90-talet och uppgick till nära 140 000 personer vid slutet av 2003. Från asiatiska länder med ett utbredd förtryck av oliktänkande har många invandrat till Sverige, framförallt från Iran, Irak, Syrien och Libanon. 80-talistgenerationen består till en tredjedel av personer födda i ett annat land än Sverige.

Berlinmurens fall sätter punkt för Kalla kriget ungefär samtidigt som de äldre 80-talisterna börjar intressera sig för sin omvärld. Den rivna muren har i efterhand blivit en stark symbol för frihet, inte minst bland 80-talisterna, trots att få av dem kan göra anspråk på att minnas när den föll. Det dekadenta alternativa Berlin, som fortfarande 20 år efter enandet av väst och öst kämpar med en usel ekonomi, har kultstatus hos många 80-talister.

Turbulent 90-tal

90-talet inleddes med finanskris. Äldre 80-talister kan minnas den ofattbara nivån 500 procent, som marginalräntan låg på under en kort period för att hindra pengasvinnet över

Sveriges gränser när kronan föll handlost. Mer påtagliga för 80-talisterna blev de nedskärningar i välfärden som följde efter finanskraschen.

Decenniet fick också en på vissa sätt rätt otrevlig inledning sett ur ett politiskt perspektiv. Lett av Bert Karlsson och Ian Wachtmeister valdes det populistiska partiet Ny Demokrati in i riksdagen 1991. Minnesgoda 80-talister känner igen märket med den glada gubben som utgjorde Ny Demokratis partisymbol. Partiet var ett missnöjesparti med skattesänkar-ambitioner, men red framförallt på en främlingsfientlig opinionsvåg. Gellert Tamas, som skrivit boken *Lasermannen*, gör kopplingar mellan de alltmer uttalade rasistiska utspel som förekom i medierna under den här perioden bland politiker och opinionsbildare och det ökade våldet med rasistiska motiv.

Lasermannen ja. När John Ausonius sköt sitt första offer i augusti 1991 fick fallet begränsad uppmärksamhet i skuggan av riksdagsvalet samma höst. När beskjutningarna mot mörkhyade personer fortsatte under hösten och tilltog mot slutet av januari 1992, spred sig en skräck bland svenskar med utländsk bakgrund. I kombination med nynazistkravaller den 30 november 1991 och attacker mot flyktingförläggningar och moskéer bidrog Ausonius till en kall inledning på Sveriges 90-tal.

...med vissa ljuspunkter

Den kontroversielle bokförläggaren och privatutredaren Ebbe Carlsson, som bland annat höll i en uppmärksammad parallellutredning kring mordet på Olof Palme, framträdde den 30 november 1991 i Stina Dabrowskis TV-program och avslöjade att han var sjuk i den fruktade sjukdomen AIDS. Bara modedesignern Sighsten Herrgård hade i Sverige tidigare

öppet framträtt som AIDS-sjuk, 1987. Ebbe Carlsson bröt med sitt framträdande ytterligare den stigmatisering det innebar att vara sjuk i AIDS och bidrog till att sjukdomen är betydligt mindre tabubelagd för 80-talister än för äldre svenskar.

I november 1994 röstade så svenska folket ja i folkomröstningen om medlemskap i dåvarande EG, och 1 januari 1995 blev Sverige medlem. Åtta år senare, 2003, blev det ett nej till att delta i EU:s valutaunion och införa euron. Ett ambivalent Sverige har med tiden blivit alltmer EU-vänligt, men under en lång period var medlemskap långt ifrån självklart. Bland svenskar i åldrarna 21 till 29 år var i maj 1996 bara en av tre positiva till ett EU-medlemskap, att jämföra med 45 procent i november 2009. 80-talisterna har levt större delen av sitt liv som EU-medborgare.

Generationstraumat

Ingen av dessa stora händelser kan dock mäta sig med de värsta bland dem som danat andra generationer. Fram till den tionde september 2001 hade frågan viss legitimitet: Är 80-talisterna en traumafri generation? Grupper av 80-talister hade på olika sätt och i olika sammanhang utsatts för händelser som varit traumatiserande – flyktingar från kriget i Kosovo eller från Irak bar med sig sina erfarenheter, tidiga 80-talister mindes rasismen kring 1991 på ett sätt som senare inte gjorde – men 80-talistgenerationen saknade globala, ”definierande”, händelser. Det ändrades i och med terrorattentaten den elfte september. Den ofattbara händelsen följdes exakt två år senare av en svensk nationell katastrof, då utrikesminister Anna Lindh avled i sviterna av ett knivöverfall på varuhuset NK i Stockholm.

Parallellt ökade oron för den mer subtila och smygande kris som oftast kallas Klimathotet. I den nya terminologin, där Al Gore med sin film *En obekvämt sanning* utgjort en inflytelserik kraft, har ”växthuseffekten” ersatts med ”global uppvärmning”. Problemet är dock detsamma, en ökande andel koldioxid och andra så kallade växthusgaser i atmosfären tycks leda till en uppvärmning av planeten som i förlängningen riskerar att leda till avsevärt förändrade levnadsvillkor för jordens befolkning. Precis som i fallet terrorn har klimathotet lagt ett filter över hela samhället, med en radikal omstrukturering av världens transportindustrier, en ny global politisk agenda, nya industrisektorer och en omvärdering av jordens

kraftkällor. Oron inför klimathotet återspeglas i 80-talisternas uppfattning om världens stora utmaningar – efter fattigdom och svält rankar de klimatet och miljöproblemen som de allra största.

”Ett ambivalent Sverige har med tiden blivit alltmer EU-vänligt, men under en lång period var medlemskap långt ifrån självklart.”

Digitalisterna

Men 80-talisternas speciella egenskaper måste också betraktas i ljuset av andra processer. Vissa av dessa tog sin början under deras livstid, andra började långt tidigare.

En process där 80-talisterna varit närvarande och delaktiga är utvecklingen mot ett samhälle som i allt större utsträckning använder, köper, säljer och bygger på informationsteknik. 80-talisterna och närliggande generationer får ibland bära namnet *digital natives* (digitala infödingar) för att belysa hur de under hela sin tillvaro levt i närvaro av moderna kommunikationsmedel. Det är en beskrivning som inte är riktigt korrekt, eftersom de flesta när de var små ännu inte vant sig vid datorer. Däremot var de stora nog för att, när hemdatorn började spridas, snabbt integrera nyordet PC, och som inga andra kan de rabbla utvecklingen av datorprocessorer som ett rinnande vatten. 80-talisterna slet på de tidiga speldatorerna, Commodore 64, Amiga 500 och Atari, handkontroller till tidiga TV-spelskonsoler från Nintendo och Sega har de nött sönder. Då 386:an, 486:an och Pentiumprocessorn utvecklades för PC matchade de generationens ständigt ökande behov av förbättrad datorkraft, när program och spel blev alltmer avancerade och minneskrävande.

Sex av tio 80-talister använder varje vecka fler än en e-postadress, tre av tio använder mer än ett telefonnummer och varannan har fler än ett användarkonto till sociala sajter på internet i bruk. En vanlig dag skickar nära nio av tio mejl, fyra av tio uppdaterar sin status på Facebook eller någon annan social sajt, och nästan lika många kommenterar någon annans

statusuppdatering, allt enligt Telia Trendrapport 2010. 80-talisterna har en ny syn på kommunikation i jämförelse med äldre generationer. Deras uppväxt med moderna kommunikationsmedel gör dem bättre på att ta till sig ny kommunikationsteknik.

Kunskapsgenerationen

En annan process är den gradvisa övergången från industri- till tjänstesamhälle. 80-talisterna har levt hela sitt liv i ett samhälle som fokuserat på utbildning och kunskap, snarare än på produktion och arbete. Medan rörelsen mot tjänstesamhället, eller det postindustriella samhället, har pågått under lång tid, har ingen arbetsför generation varit mer inriktad på kunskapsintensivt arbete än 80-talisterna.

Den ökade mängden program inom gymnasiet, expansionen av universitet och högskolor, introduktionen av friskolor i och med friskolereformen 1992 - allt detta talar sitt tydliga språk. Antalet examina med långa studietider har ökat sedan mitten

av 90-talet. Successivt har det också blivit lättare för svenska studenter att läsa utomlands genom Bologna-processen som för Sveriges del sjösattes fullt ut genom Högskolereformen 2007. Andelen studenter med utländsk bakgrund har ökat under de senaste 15 åren och ligger i dag på 18 procent. 80-talister är välutbildade, och även om föräldrarnas utbildningsnivå fortfarande är en viktig bestämmande faktor för 80-talisternas egna, väljer allt fler att vidareutbilda sig.

Med betoningen på kunskap har följt ett stort mått av kritiskt tänkande. Ingen tidigare generation har samma mått av sund skepsis gentemot nyhetskällor och expertutlåtanden. En annan följd är att 80-talisterna har större möjligheter än tidigare generationer att reflektera över sig själva och sin omgivning. 80-talisterna analyserar sin person och förhåller sig till den i större utsträckning än tidigare generationer gjort. För att förklara 80-talisternas beteenden och attityder måste dock uppväxtfaktorer som uppfostran och utbildning granskas närmare.

80-TALISTERNA MINNS

Ny demokratis partimärke

Anna Lindh

Att AIDS behöver man inte dö av

Elfte september 2001

500 procents marginalränta

EU-medlemsskapet

Chipslarmet

80-TALISTERNA MINNS INTE

Ny demokratis politik

Olof Palme

Sighsten Herrgård eller Ebbe Carlsson

Aum Shinrikyo-sekten

Bengt Dennis

Berlinmurens fall

När rymdfärjan Challenger exploderade

DE STÖRSTA UTMANINGARNA

Svält och fattigdom ses som det största globala problemet bland 80-talisterna. De utmaningar som 80-talisterna betraktar som de största, speglar i övrigt de frågor som debatterats allra mest under 2000-talet. Nära hälften av 80-talisterna svarar att klimat- och miljöproblem utgör en av de tre största utmaningarna. Terrorismen hamnar på tredje plats, den nämns av var tredje 80-talist. Intressant nog betraktas alltså terrorismen, i större utsträckning än krig, som en av de största utmaningarna för framtiden.

1. Fattigdom/svält	53%
2. Klimathotet/miljöproblem	49%
3. Terrorism	34%
4. Krig/kärnvapen	29%
5. Pandemier/sjukdomar	22%
6. Sociala orättvisor	20%
7. Fetma och andra välfärdssjukdomar	19%
8. Integritet och yttrandefrihet	16%
9. Diktaturer och brist på demokrati	15%
10. Rasism/rasistiska partier och strömningar	13%

Fråga: Vilka av följande globala utmaningar ser du som de största idag? Max tre svarsalternativ.

DE VIKTIGASTE HÄNDELSENA

Generationer definieras genom gemensamma trauman. En majoritet av 80-talisterna nämner terrorattentaten i New York som en av de tre viktigaste händelserna under deras uppväxt. Fyra katastrofer placerar sig högst upp i listan över saker som gjort djupast intryck på 80-talisterna.

Gemensamt för de tio största händelserna är att de infallit under 90- och 00-talen. 80-talisternas begränsade minne från deras "eget" decennium gör att viktiga händelser får låga placeringar. Berlinmurens fall 1989 hamnar först på plats tjugo, massakern på Himmelska Fridens torg på plats tjugofyra. Den händelse som placerar sig högst av de som

infallit under 80-talet är mordet på Olof Palme 1986. Bland de äldsta 80-talisterna, födda 1980 och -81, är emellertid Palmemordet den händelse som efter terrorattentaten i New York och Estonias förlisning varit den som gjort djupast intryck.

Vid sidan av det inflytande som födelseår har för hur 80-talisterna upplever vilka händelser som varit viktigast, rankar män och kvinnor också händelser på olika sätt. Bland kvinnor födda på 1980-talet ser de fyra översta placeringarna ut på samma sätt som de gör för 80-talisterna i stort. Bland männen placerar sig bronset i fotbolls-VM 1994 på andra plats.

1. Terrorattentaten i New York 2001
2. Tsunamin i Sydostasien 2004
3. Estonias förlisning 1994
4. Mordet på Anna Lindh 2003
5. Fotbolls-VM 1994
6. Finanskrisen 2008
7. Michael Jackson dör 2009
8. Morden i Malexander 1999
9. Galna kosjukan 1996
10. EU-omröstningen 1994
11. Filmen Titanic vinner 11 Oscars 1998
12. Mordet på Olof Palme 1986
13. Sverige får fler TV-kanaler än Svt1 och Svt2 1987
14. IT-bubblan spricker 2001
15. Mordet på Fadime Sahindal 2002
16. Balkankrigen på 90-talet
17. Folkmordet i Rwanda 1994
18. Fågelinfluensan 2003
19. Lasermannen 1991-1992
20. Berlinmurens fall 1989
21. Kuwaitkriget/Gulfkriget 1990
22. Al Gores "En obekvämt sanning" lanseras 2006
23. Bankkrisen 1991
24. Massakern på Himmelska Fridens Torg 1989
25. Ny Demokratis valframgångar 1991

Fråga: Vilka av följande händelser under din uppväxt har gjort djupast intryck på dig? Max tre svarsalternativ.

”Efter den elfte september 2001 var 80-talisterna inte längre en traumafri generation.”

Söderqvist

60-talist

80-talisterna är den första vuxna generation som på riktigt vuxit upp i ett mångkulturellt

Sverige. Det ger dem ett enormt försprång på en ny och mer mångfasetterad arbetsmarknad, en global arbetsmarknad. Den erfarenheten gör också att 80-talisterna kommer att vara väl rustade för att leda och utveckla samhället. Deras motvilja mot förkalkade hierarkier och gamla ordningar, de som vi 60-talister utan större protester bevarat, kan vara en värdefull egenskap i vår globaliserade värld.

Larsson

80-talist

80-talisterna är mer öppna och toleranta än någon tidigare generation.

De stora händelser som skett när vi befunnit oss i en värderingsformande period av våra liv har gjort oss något mer trygghetssökande än 70-talisterna. Globaliseringen har lärt oss att vara rationella när det kommer till jobb och val av utbildning. Man ska inte luras att tro att 80-talisterna är mindre öppna än generationen före bara för att vi kan synas vara mer "traditionella" i vår stil och livsstil – det speglar för majoriteten av oss inte en ökad slutenhet.

GLOBALA TRYGGHETSSÖKARE

Om 80-talisterna var de enda som hade rätt att rösta i höstens riksdagsval, skulle valutgången se annorlunda ut. De tydligaste skillnaderna är att Miljöpartiet och Sverigedemokraterna skulle få större inflytande, framförallt på bekostnad av moderata och socialdemokratiska sympatisörer.

Varför ser 80-talisternas partisympatier ut på det här viset? Svaret är att de är uttryck för värderingar som i sin tur är sprungna ur generationens speciella förutsättningar. Bitarna till detta generationspussel fick vi i det förra avsnittet. De mest inflytelserika händelserna och processerna kan sammanfattas på följande sätt: Klimathotet, terrorismen och globaliseringen.

Postmaterialistiska värderingar

Forskaren Ronald Inglehart har sedan 1970-talet, genom sitt forskningsprojekt *World Values Survey*, undersökt hur människors värderingar förändras mellan en generation och nästa, och hur olika länders samhällssyn skiljer sig åt. Hans modell mäter den vikt som fästs vid företeelser såsom religion, familj och nationalitet, samt i vilken utsträckning basala behov såsom personlig trygghet och tillgång till mat och arbete betonas.

Sverige, med en hög utbildningsnivå och ekonomiskt välstånd, kännetecknas av *postmaterialistiska värderingar*. Till sådana hör exempelvis tolerans för minoritetsgrupper, sekularisering, värnande om miljö och klimat och ett intresse för globala frågor, politik och ekonomi.

Två väljargrupper

Låt oss titta närmare på två väljargrupper som är större bland 80-talisterna än bland allmänheten i övrigt. Miljöpartiets sympatisörer först; de är till övervägande del kvinnor,

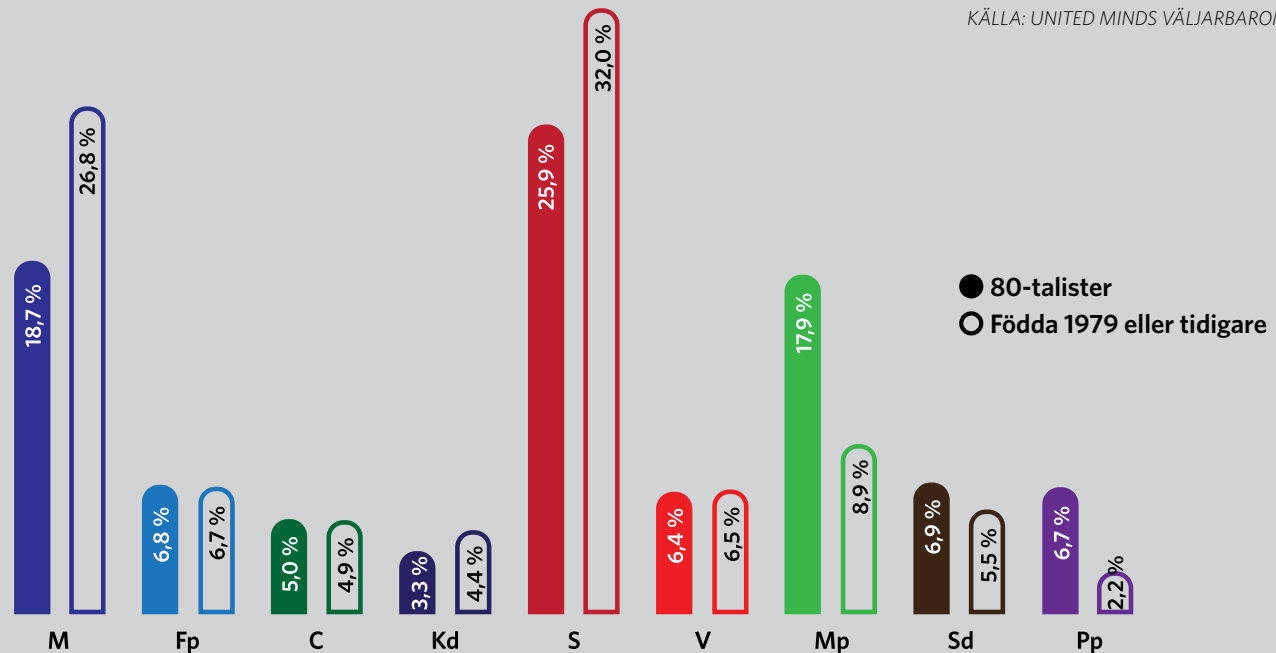
högutbildade, studerande och bor i någon av Sveriges tre största städer. Sverigedemokraternas sympatisörer är nästan motsatsen; övervägande män, lågutbildade, arbetslösa eller förvärvsarbetande och bor på landsbygden eller i mindre städer.

Dessa båda grupper av 80-talister har det gemensamt att de ännu inte har etablerat sig på arbetsmarknaden, men deras förutsättningar att lyckas göra det är helt olika. Man skulle kunna utläsa av de två gruppernas sammansättningar att de har skilda värderingar, även om man inte visste vad de röstade på. Miljöpartiets sympatisörer har till hög grad postmaterialistiska värderingar; Sverigedemokraternas sympatisörer ger uttryck för motsatsen, materialistiska värderingar.

I relation till de tre primärt formande händelserna kan man kortfattat säga; sympatisörer av Sverigedemokraterna ser primärt två nationella hot, terrorismen och globaliseringen. De miljöpartistiska sympatisörerna uppfattar två hot och en möjlighet, alla globala: terrorismen, klimathotet och globaliseringen.

De tre definierande händelserna

Låt oss, för att förklara detta, titta på de tre händelser som format 80-talisterna. Klimathotet är ett globalt problem som hör till den postmaterialistiska intressesfären. Nationellt kan vi inte göra mycket åt den höjda temperaturen och utsläppen av växthusgaser. Problemet måste lösas gemensamt,

Fråga: Hur skulle du rösta om det vore val till riksdagen idag? Resultaten bygger på intervjuer gjorda mellan 27 april 2009 och 25 april 2010 och bygger på 18 306 svar. Resultaten är viktade på föregående riksdagsval.

genom internationellt samarbete. Terrorismen är också ett globalt problem, men här finns samtidigt en tydlig öst-väst-problematik. Globaliseringen, slutligen, kan både utgöra ett löfte och ett hot. För majoriteten av 80-talisterna – och för den grupp där Miljöpartiets sympatisörer ingår – är den ett löfte om förbättrade kommunikationer och ökad förståelse och tolerans mellan människor i olika delar av världen. För den mindre grupp där Sverigedemokraternas sympatisörer ingår utgör globaliseringen ett hot.

Dessa tre händelser uppfattas helt olika av de två väljargrupperna. Miljöpartiet förknippas starkt med postmaterialistiska värden – det har rentav lånat sitt namn från en postmaterialistisk kärnfråga. Dess sympatisörer tar klimathotet på stort allvar och markerar det bland annat genom att lägga sin röst på partiet. Sverigedemokraternas sympatisörer, som primärt har en nationell intressehorisont, intresserar sig inte nämnvärt för klimathotet, åtminstone inte i relation till andra frågor.

Hotet från terrorismen är tydligt hos båda grupperna och skapar ett ökat behov av trygghet. Miljöpartisterna gör dock en tydligare skillnad mellan sin personliga trygghet och det allmänna samhällshot som terroristerna utgör än Sverigedemokraterna. Vikten av familj, ekonomisk trygghet och stabila relationer stärks, men det gör också deras övertygelse om att terrorismen måste stävjas genom global samverkan.

Sverigedemokraterna gör istället tolkningen att Sverige måste skyddas mot terrorister.

Globaliseringen innebär för Miljöpartisterna alltså framförallt möjligheter. Ett ökat resande och en ökad mängd moderna kommunikationer ger en starkare global gemenskap och minskar risken för krig och terrorism. Det blir lättare att studera och arbeta utomlands, även om konkurrensen om studieplatser och arbeten samtidigt blir global. För Sverigedemokraternas sympatisörer innebär globaliseringen mer än något annat ett hot. Konkurrensen om arbeten i industrisektorn, och även i vissa tjänstesektorer, hårdnar. Produktion kan flyttas utomlands och arbetskraftsinvandringen kan öka.

Globalisering inspirerar

Dessa båda grupper av 80-talister har det gemensamt att de inte är särskilt etablerade på arbetsmarknaden. Genom att vara generationen med historiskt sett högst utbildningsnivå och med kunskaper inom IT och kommunikation som tidigare generationer saknar, har de alla förutsättningar för att lyckas. De postmaterialistiska strömningarna är tydliga i 80-talistgenerationen. En mindre grupp kommer tydligare att känna den ökande konkurrens som globaliseringen skapar, men för majoriteten kommer den att skapa ett mer rationellt förhållningssätt till arbete och en sporre att utvecklas och bli bättre.

”80-talisterna är välfriserade, de tänker på ytan, njutningsorienterade. De är karriärmedvetna, karriärplanerande, skaffar sig nätverk och är öppna med det, inte som tidigare generationer som höll det hemligt”

STIG-BJÖRN LJUNGGREN

Stig-Björn Ljunggren

Född 1957. Statsvetare, krönikör och debattör. Stig-Björn har skrivit flera böcker, bland annat om Miljöpartiet, Moderaterna och Socialdemokraterna, har arbetat som kolumnist och medverkat i teveprogrammet Boston Tea Party på Kanal 5.

Beskriv 80-talisterna.

Det är en ganska ifrågasättande generation, ett slags vänster. Man skulle kunna kalla dem för solidariska individualister. De är rätt svåra att sätta fingret på. Har etiska värderingar, men samtidigt ska det passa dem själva. Istället skaffar de sig mentorer för att komma vidare i karriären.

De är ogenerat ifrågasättande och förväntar sig att alla ska finnas tillgängliga hela tiden. Har inget tålmod, vill ha svar fort, vill inte ha några transportsträckor. De har stort självförtroende när det gäller teknik och är bra på multitasking, sitter på caféer med kompisar och sms:ar med andra kompisar samtidigt. De sitter och sms:ar under mina seminarier. De är noga med att få rättvis behandling.

Vad betyder rättvis behandling för 80-talisterna då?

För dem skulle jag säga att det betyder likabehandling. De har drag åt det rättshaveristiska, de överklagar tentor och tycker det är orättvist om en grupp får lämna in sin seminarieuppgift fyra timmar senare än en annan till exempel.

Hur tror du då 80-talistgenerationen blir när den blir äldre?

För tidigt att säga. De är försiktigare i sina utsvävningar, mer kräsna, har lättare att komma åt allt möjligt i och med nätet. 80-talisterna har pojk- och flickvänner men låter det inte hindra att de har vänner. Kan umgås med andra utan att ta med sina respektive, de är toleranta på det sättet och låter inte relationen påverka livet i övrigt. Förr ställde man om livet när man kom in i relation. Man konfigurerar tillvaron på annat sätt i 80-talistgenerationen, har ständigt flera projekt på gång.

KAN SJÄLV!

Vi flyttar perspektivet från de stora världshändelserna till de mer vardagsnära sammanhangen, till familjen, skolan och arbetet. Under 80-talisternas uppväxtår på 80-, 90- och 00-talen förändrades mycket i synen på uppfostran och utbildning. Många attitydförskjutningar hade också redan skett under 60- och 70-talen hos 80-talisternas föräldrar och låg redo att, så att säga, "implementeras" i 80-talist-generationen. Ett exempel är synen på jämställdhet.

80-talisterna är den sista generationen som har haft en "uppfostringskanon". Alla föräldrar hade Anna Wahlgrens "Barnaboken" i bokhyllan. När deras barn vägrade sova använde de hennes sova-hela-natten-kur, regelbundna mat- och sovtider, sagoboksläsning och ett förmedlande av trygghet. När 80-talet blev äldre övergick Wahlgrens metoder i en mindre auktoritär, mer diskuterande, kommunikation med barnen - förklara för ditt barn varför ni tar ett visst beslut, låt barnet ställa frågor och diskutera. De behandlades som vuxna mer än som bebisar. 80-talisterna är den första generationen som har fått argumentationstekniken med modersmjölken.

Utvecklingen har fortsatt under 90- och 00-talen och har bland annat gett upphov till en debatt om "curlingföräldrar" som sopar framför sina barn och gör deras tillvaro för enkel och friktionsfri.

Per Östberg är 80-talist och arbetar som projektledare på företaget Amphi, ett konsultföretag som arbetar med jämställdhetsfrågor. Han startade själv Amphi och har med sina kollegor byggt upp verksamheten, som i huvudsak bygger på

utbildningar och konsultarbete och där aktörer i den offentliga sektorn är de största kunderna. Produkterna är utbildningsdagar och föreläsningar om kön och jämställdhet. Han ser tillbaka på hur hans föräldrar uppfostrat honom.

- Det har aldrig varit några pekpinningar, att du borde göra det här och det där. Pappa är läkare, det enda han sa vara att jag var för blödig för att bli läkare, vilket jag tror kan stämma.

80-talisterna är en ödmjuk, tolerant och reflekterande generation. Bilden av "de kaxiga 80-talisterna" behöver nyanseras och ses i ljuset av ett nytt sätt att se på erfarenhet och kunskap och en arbetsmarknad i ständigt omvandling.

Dagisgenerationen

Vi följer 80-talisterna när de leker med gosedjur och klossar, innan duplo bytts mot lego. De börjar dagis. De är bland de första svenska barnen i historien som garanterats plats på förskola av sin hemkommun och det innebär att 80-talisterna får ytterligare en obligatorisk institution att passera igenom under sin uppväxt. För de tidiga 80-talisterna har förskolorna

Per Östberg, grundare och projektledare på konsultföretaget Amphi.

gott om lediga platser, men bland de senare större barnkullarna blir platsbristen mer påtaglig.

Psykatrikern, författaren och debattören David Eberhard kommenterar den attitydförskjutning den allmänna förskolan förde med sig:

- Om jag uppfostrar mitt barn hemma och det ramlar och slår sig, kommer hem och blöder från pannan, vad gör man som förälder? Jo, man tröstar barnet och tvättar bort blodet och sätter på ett plåster. Men om motsvarande sak händer på dagis och mamma eller pappa kommer och hämtar det här barnet och blodet strömmar från pannan, vad säger föräldern då? Jo: Är ni inte kloka i huvudet, håller ni inte ordning på mitt barn? I och med att man delegerar bort väldigt mycket av föräldraskapet så ställer man också mycket större krav.

Efter hand börjar föräldratidningarna handla mindre om barnuppfostran och mer om dagisavgifter och kvalitet i förskolan. Senare, under 90- och 00-talen, skulle det gå inflation i olika familje-, barn- och gravidtidskrifter, och efter millennieskiftet har en mängd sajter om barnuppfostran och föräldraskap dykt upp. I dag vänder sig föräldrar till barnpsykologer, föräldrapsykologer, supernannies och uppfostringsrådgivare i familjemagasinet spalter. På internet kan de diskutera stort och smått med varandra i olika forum. Sajten *familjeliv.se* har till exempel 400 000 unika besökare varje vecka.

Katedern försvinner, bänkraderna bryts

Pärlplattor, trolldag och bobby car byts mot radiostyrd bil, hopprep och kojor i skogen. KP - Kamratposten - talar om för 80-talisterna att deras kropp och knopp är normala. De börjar i grundskolan. Skrivstilen förfinas i kollegieblock och på svarta tavlan, det dröjer fortfarande flera år innan fingersättning på datorns tangentbord blir ett obligatoriskt moment och innan griffeltavlan ersätts av en whiteboard. 80-talisterna sitter still och lyssnar på fröken till en början, men snart börjar de röra sig i klassrummet, bänkar ordnas i grupper om fyra eller sex i stället för att stå i långa rader riktade mot katedern. Läraren slutar föreläsa, hon kretsar runt bland elevgrupperna. De lämnar så småningom klassrummet och sätter sig i klungor i korridorerna och uppehållsrum och diskuterar lösningar på olika problem, grupparbetandes.

Under 90-talets början ersätts det relativa betygssystemet med betygen 1 till 5 av det mål- och kunskapsbaserade systemet med betygen G, VG och MVG. Närhetsprincipen, den regel som säger att barnen ska gå i den skola som ligger närmast hemmet, slopas. Samtidigt införs skolpengen, ett system där bidraget till varje enskild skola bestäms av antalet elever i skolan. Slutligen genomförs friskolereformen, och kommunala skolor möter konkurrens från friskolorna. Skolan blir mer marknadsorienterad. 80-talisternas insatser värderas mot uppsatta mål, deras betyg sätts inte i jämförelse med andra elever på det sätt de gjorts bland generationer före dem.

”Med internet i snart sagt varje skola och hem blir informationssökande samtidigt lättare och mer avancerat än någonsin tidigare ...”

1987 kommer TV3, och 80-talisterna lär känna Skurt, SVT:s monopol är brutet. Kalle Anka och hans vänner är fortfarande en institution på julafton, men deras dragningskraft förminskas genom att Disneydags bjuder 80-talisterna på tecknat året runt. Ridträning, fotbollsträning och tennisträning börjar sysselsätta 80-talisterna under kvällarna efter skolan. Så avslutas prenumerationen på KP och ersätts av Veckorevyn och av teven, där Beverly Hills och Tre Kronor följs av stora skador 80-talister. MTV, som också gjorde entré i svenska teveapparater 1987, trollbinder med sina musikvideor 80-talister som under 90-talet har tillgång till de nya kanalerna. De börjar gå på discon, dansar till Ace of Base, Dr Bombay och Spice Girls. Mobiltelefonins GSM-nät sätts i drift 1992, och plötsligt kan 80-talisternas föräldrar, och snart 80-talisterna själva, nå varandra när och varifrån de önskar. Det svenska samhälle som haft en gemensam rytm och en gemensam agenda och som nått sin kulmen under 1960-talet, som innehållit Hylands Hörna, chartersemestrar, miljonprogramområden, ”den svenska modellen” och SVT-monopol, det samhället rämnar fullständigt under inverkan av allt nytt.

Det blir så småningom dags att välja program på gymnasiet. Valen är många: Studieförberedande samhälls- eller naturvetenskapligt eller ett program som öppnar för att börja förvärvsarbeta direkt efter gymnasiet, som handel, industri eller omvårdnad? Privat eller offentlig gymnasieskola, specialinriktningar som idrott, media eller sjöfartsteknik, svensk- eller engelskspråkigt gymnasium? Mantrat ”du kan bli vad du vill” som ofta förknippas med 80-talister får här en tydlig konkretisering. Bortom masssamhället går alla gymnasieelever inte längre samma väg. De nya gymnasisterna är mer individualistiska än andra generationer; de *måste* bli mer individualistiska, eftersom de hela tiden ställs inför nya val. De skapar sätt

att hantera osäkerheten i de ofta stora och viktiga val de gör.

Per Östberg på konsultföretaget Amphi valde att gå på folkhögskola efter gymnasiet.

– Om jag har haft ett mantra har det varit blunda och spring. Vi hade en övning på folkhögskolan där man skulle ställa sig i ett hörn i gymnastiksalen och blunda och springa rakt fram. Lärarna sprang hela tiden framför en och skulle fånga upp en, långt innan man slog i någonting. Nästan alla stannade efter en tredjedel, kanske hälften. Ofta de här riktigt tuffa killarna också, som hade de största kontrollbehoven. Jag var ganska bra på den övningen, mig fick de faktiskt fånga till slut.

Sociologen och samhällsteoretikern Anthony Giddens beskriver det moderna samhället som ett risksamhälle, där behovet av tillit är stort. De konsekvenser som kan följa av vissa av de beslut som måste tas av dem som lever i detta samhälle kan bli handlingsförlamande om man funderar för mycket. Här fungerar tillit, den sortens förtroende som kan finnas till exempel mellan ett barn och dess föräldrar, som ett vaccin mot tankarna på alla möjliga obehagliga följder. Det är inte otänkbart att de 80-talister som har en liknande uppväxt som den Per beskriver, har ett stort mått av denna grundläggande tillit. Per Östberg:

– Jag identifierar mig där mer med något slags medelklass, med sjukt goda förutsättningar. Med föräldrar som tjänar okej, bra verkligen båda två. Så jag känner, rent ekonomiskt, skulle jag ha hamnat i knipa så skulle jag inte suttit på pottkanten.

Den kritiska generationen

Fokus på kritiskt tänkande blir alltmer tydligt under gymnasieåren, och 80-talisterna behärskar konsten som inga andra generationer före dem har gjort. Det framväxande kunskapssamhället, ett samhälle som under flera årtionden långsamt vridit sig ur industrialismens grepp, har äntligen fått verktyg för att komma närmare sin fulländning. Med internet i snart sagt varje skola och hem blir informationssökande samtidigt lättare och mer avancerat än någonsin tidigare, och 80-talisterna, med ett intresse för informationsteknik som i relation till de äldre generationerna är brinnande, utklassar snart sina lärare i datorsalarna. Samtidigt blir det mer nödvändigt än någonsin tidigare att *förhålla sig* till all information som plötsligt befinner sig några knapptryckningar bort. Källkritiken är 80-talistens främsta vapen.

– Sextiotalisterna är ordentliga, åttiotalisterna är ifrågasättande, säger Stig-Björn Ljunggren, statsvetare och femtiotalist, hela livet är ett grupparbete för dem. Stig-Björn har föreläst för mängder av 80-talister och har en rätt tydlig uppfattning om hur de skiljer sig mot tidigare och senare generationer. Auktoriteter plockas av 80-talisterna ner från piedestalen, på gott och ont. Stig-Björn Ljunggren beskriver 80-talisterna som "ett slags vänster", en syntes av de revolverande 68:orna och de ambitiösa 60-talisterna, misstänksamma mot gamla och etablerade tänkare, solidariska men samtidigt individualistiska.

De 80-talister han möter är vid inträdet på högskolor och universitet vana att ifrågasätta, men också att vara konstruktiva. Kursutvärderingarna under högstadiet och gymnasiet har talat sitt tydliga språk – du vet bättre än vi lärare vad den här kursen ska handla om, din röst gör skillnad. Utvecklingen har gått dithän att 80-talisterna inte bara känner att de måste, utan vill, göra sina livsval och strategiska beslut helt på egen hand.

En generation med färre fördomar

Flera olika faktorer har gjort 80-talistgenerationen till den på många plan mest fördomsfria. EU-inträdet, Schengensamarbetet och Bolognaprocessen har tillsammans med den tekniska utvecklingen och de allt större möjligheterna att resa till låga kostnader gjort 80-talisterna till den generation

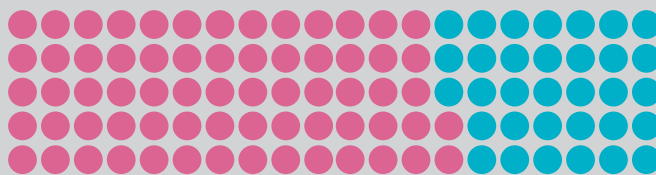
som på sikt utan tvivel kommer att vara den mest beresta, precis som varje ny generation efter dem. Den stora andelen av 80-talistgenerationen som har rötter i andra länder än Sverige – omkring en tredjedel av alla 80-talister – bidrar också till att göra den mer multikulturell än tidigare generationer. Men det finns andra sorters tolerans som inte kan tas för givna.

– När det kommer till jämställdhet är den utveckling som har skett under de senaste decennierna en fullkomlig revolution, säger David Eberhard. Det räcker med att gå trettio år tillbaka i tiden så var homosexualitet klassat som en sjukdom. Och tittar man fyrtio år tillbaka – min mamma hade en framgångsrik gymnasielärarkarriär men förväntades bli titulerad doktorinnan för att pappa var läkare. Det som hände när 80-talisterna var små var en enorm sak.

Om 60- och 70-talisterna *skapade förutsättningarna* för jämställdhetsprojektet så lever 80-talisterna i det. Stig-Björn Ljunggren:

– HBT-frågor kommer sig naturligt för 80-talisterna. Killar tar automatiskt på sig skulden i kvinnofrågor. Det går att jämföra

HELLRE JÄMSTÄLLDHET ÄN PENGAR

JA,

*det är viktigt att dela
föräldransvaret på ett
jämställt sätt.*

NEJ,

*det är bättre att den som
tjänar mest arbetar mer.*

Fråga: Om du tänker på personer som lever i ett heterosexuellt förhållande och skaffar barn tillsammans med sin partner: Om mamma tjänar mindre än pappa, ska man då ändå dela lika på föräldrapengen?

36 %

tycker att det är en fördel att ha haft flera jobb under en kort tid.

med 40-talister som tog på sig skulden för att de var västerlänningar och för att det fanns fattigdom i tredje världen. Det finns en naturlig dialog i dag kring att vara man och kvinna och kring rättvis behandling på ett annat sätt än tidigare. 80-talisterna är en generation som inte har upplevt det gamla gubbväldet på samma sätt.

Lätt packning, utan biografi, utan guldlocka

Enligt en undersökning bland 80-talistgenerationen utförd av United Minds, tycker 36 procent att det är en fördel att ha haft flera jobb under en kort tid. Bland 60-talister är motsvarande andel bara 23 procent. 64 procent kan tänka sig att starta eget företag, att jämföra med drygt hälften av 60-talisterna. Att ha en karriär är inte i första hand synonymt med att utvecklas i en och samma organisation under ett helt yrkesliv, utan snarare att byta arbetsgivare ofta och kanske skapa ett eget företag.

- Den här idioten har suttit på samma jobb i 25 år, han har ingen drivkraft, beskriver David Eberhard attityden gentemot att stanna kvar på en arbetsplats under lång tid.

- Men man kanske går och jobbar på samma arbetsplats men vågar inte sluta på grund av LAS, fortsätter han. Förr var det ju lite fint på något sätt, medan i dag är du en dumskalle om du gör på det sättet. Jag tror att erfarenhet kommer att ses annorlunda framöver.

Framförallt är lusten till arbetet en viktig drivkraft i yrkeslivet. Innan Per Östberg startade sitt konsultföretag Amphi arbetade han på ett IT-företag som sålde internetdomäner till andra företag:

- Jag hade suttit på det här företaget ett tag och blivit lite orädd inför hela den här driva företag-grejen. Kan de här få det så bra, varför kan inte jag det då? Så jag slutade där, på det här jobbet där jag vid 22 års ålder tjänade runt trettio trettiofem och där det gick jättebra. Men jag tänkte att nä, det här är själlöst.

Det verkar inte vara möjligt att hålla en 80-talist kvar vid ett arbete där hon inte känner att hon kan utvecklas. Att känna lust inför sitt arbete är ingenting 80-talister hoppas på, det är något de kräver. Om ett jobb erbjuder trygghet utan tillräcklig stimulans så kommer de att flytta på sig och lämna plats för andra. David Eberhard jämför den nya arbetande generationen med sin egen:

- Jag går till jobbet för att ta skit, det ingår i mina arbetsuppgifter. Ju högre upp jag kommer och ju mer jag tjänar, desto mer skit får jag ta. Men 80-talisterna, de jobbar för att utveckla sig själva.

”Det verkar inte vara möjligt att hålla en 80-talist kvar vid ett arbete där hon inte känner att hon kan utvecklas. Att känna lust inför sitt arbete är ingenting 80-talister hoppas på, det är något de kräver.”

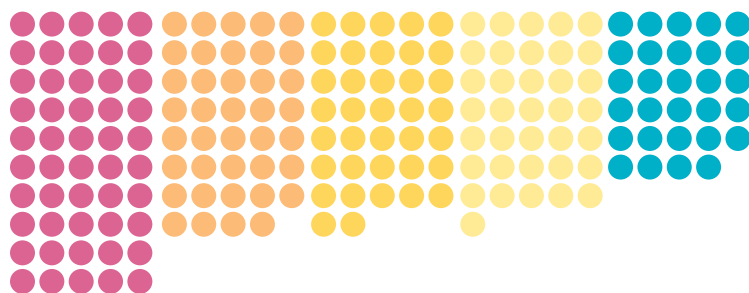

80-talisterna gör hela tiden små justeringar i sin biografi, frågar sig ständigt vilka de är och vad de vill göra. Deras yrkesidentitet förändras och ordet "karriär" får allt mindre betydelse när 80-talister följer flera olika "delkarriärer", när de byter inriktning och ändrar sig, eller följer flera spår parallellt. När man har ambitionen att växa som människa och känna att man gör något meningsfullt genom sin sysselsättning, blir arbete, utbildning och fritid sammanvävda. Den formella "karriären" blandas samman med den personliga utvecklingen. Ett utmanande arbete blir inte målet utan medlet för att växa, och man kan inte tillåta sig att stagnera på en arbetsplats. En livstidsanställning är inte ett attraktivt erbjudande utan ett

hot. Jobb och fritid, yrkesliv och privatliv blir till ett.

80-talisterna borde alltså, med rätt sorts styrning, kunna bli oerhört värdefulla för vilket företag som helst. Trots det ser deras situation på arbetsmarknaden annorlunda ut än för snittsvensken. Bland de äldre 80-talisterna mellan 25 och 29 år var arbetslöshetsstalet för 2009, alltså andelen arbetslösa av arbetskraften, 9,6 procent. Bland de yngre 80-talisterna, 20 till 24 år, var arbetslöshetsstalet hela 20 procent. Den höga arbetslösheten påverkar människor på ett personligt plan, och inte minst en generation där arbetet i hög grad är identitetsskapande.

80-TALISTENS DRÖMJOBBS

- Högavlönat 50 %
- Engagerande 37 %
- Utmanande 29 %
- Ger nya kunskaper 39 %
- Flexibla arbetstider 36 %

1. Högavlönat	50%	8. Stort mått av självständigt arbete	17%
2. Ger mig nya kunskaper	39%	9. Fasta arbetstider	14%
3. Engagerande	37%	10. Många arbetskamrater	11%
4. Flexibla arbetstider	36%	11. Goda möjligheter till snabb karriär	11%
5. Utmanande	29%	12. Meriterande	10%
6. Möjligheten till utlandsresor	18%	13. Högt tempo	3%
7. Tydliga arbetsuppgifter	17%		

Fråga: Vilka av följande egenskaper skulle ditt drömjobb ha?

20 %

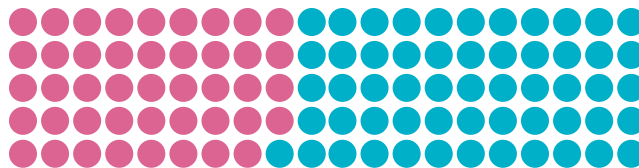
arbetslöshet råder bland de yngre 80-talisterna

EFTER PLUGGET

80-talisterna har varit aktiva såväl under som efter sina gymnasiestudier.

För 80-talisterna har det varit regel snarare än undantag att kombinera studierna på gymnasium och högskola med arbete. Till de vanligaste deltidsjobben hör telefonförsäljare, butiksbiträde, restaurangpersonal, vårdbiträde

och städare. Efter gymnasiestudierna har mer än fyra av tio 80-talister rest utomlands, var tionde under ett halvår eller längre. En majoritet av dem som rest har stannat i Europa, men nära var femte har rest till Asien och var tionde till USA.

● Ja 44 %
● Nej 56 %

Fråga: Reste du utomlands inom ett år efter att du tagit studenten?

● Ja 59 %
● Nej 41 %

Fråga: Har du haft extraarbeten under terminerna då du studerat på gymnasium eller högskola?

Söderqvist

60-talist

Som arbetsgivare kan det ibland vara lätt påfrestande med 80-talisternas tendens att kritiskt ifrågasätta allting. Som om en erfaren 60-talists kunskaper inte skulle ha något värde. Men 80-talisternas granskande attityd innebär också att de ser på saker på nya sätt. De lär oss andra att man inte alltid behöver göra som man alltid har gjort. Om man bara visar lite tålamod och kanaliserar 80-talisternas kritiska tänkande – som de nästan har medfött – på rätt sätt, kan det innebära mycket positivt. Det är som så ofta med 80-talister: ett visst överseende med smått irriterande drag ger faktiskt en hel del tillbaka. Och man slipper garanterat menlösa ja-sägare.

Larsson

80-talist

Sverige har under 80-talisternas levnadstid verkligen blivit mer globaliserat och liberalt. Det blir tydligt när man tittar på 80-talisternas uppväxt. Steg för steg pulveriseras institutionerna – tevekanalutbudet har växt och hittat nya plattformar genom IT-utvecklingen, programvalen på gymnasiet blir fler (idag handlar det snarare om vilken skola man vill gå på). Till och med mamma och pappa relativiserade sig själva när vi växte upp, och började diskutera sina beslut med oss istället för att ta dem själva. 80-talisterna har därför blivit kritiska och ifrågasättande, men har en högt utvecklad förmåga att sätta sig in i andras situation.

BJÖRNE-GENERATIONEN

De barnprogram som 80-talistgenerationen växt upp med är de teveprogram som format dem allra mest. Björnes magasin är det program som flest 80-talister säger har gjort starkast intryck på dem, följt av Disneydags. På tredje plats placerar sig det kultförklarade Nile City, men här är skillnaderna stora mellan könen. Programmet hamnar högst upp på 80-talistmännens lista, men återfinns först på tolfte plats bland kvinnorna. Kvinnor födda på 80-talet placerar istället den svenska såpoperan Tre Kronor på tredje plats. Stora är också skillnaderna mellan tidiga och sena 80-talister; bland personer födda mellan 1980 och 1981 hålls de första platserna av Nile City, Bullen och Ebba och Didrik, bland dem födda 1988 och 1989 nämns Disneydags, Björnes magasin och Fångarna på fortet allra oftast.

1.	Björnes magasin	19%
2.	Disneydags	17%
3.	Nile City	14%
4.	Arkiv X	14%
5.	Fångarna på fortet	12%
6.	Tre Kronor	11%
7.	Rederiet	10%
8.	Vänner	10%
9.	Fresh Prince i Bel Air	8%
10.	Bullen	8%

Fråga: Vilka av följande program har gjort starkast intryck på dig under din uppväxt? Max tre svarsalternativ.

NIRVANA-NOSTALGIKERNA

Låtar från vår ungdom som vi hör många år senare får oss att minnas vår uppväxt och framkallar bilder från skolan, första dejtingen och sommarloven på melanstadiet. Män och kvinnor i 80-talistgenerationen blir dock nostalgiska av olika låtar.

För männen gäller framförallt rock – de tre populäraste låtarna är Nirvanas "Smells like teen spirit", Green Days "Basket Case" och Roxettes "Joyride". För kvinnorna toppas motsvarande lista av Spice Girls "Wannabe", Hansons "MMMBop" och No Doubts "Don't Speak".

Det går också att följa nostalgilåtarna genom 80-talistgenerationen. Olika födelseår innebär att olika låtar toppar listan:

- 1980-81: Nirvana, "Smells Like Teen Spirit"
- 1982-83: Roxette, "Joyride"
- 1984-85: Paradisio, "Bailando"
- 1986-87: Hanson, "MMMBop"
- 1988-89: Spice Girls, "Wannabe"

1.	Nirvana - Smells like teen spirit	12%
2.	No Doubt - Don't speak	11%
3.	Spice Girls - Wannabe	10%
4.	Hanson - MMMBop	10%
5.	Green Day - Basket case	9%
6.	Roxette - Joyride	9%
7.	Paradisio - Bailando	8%
8.	Håkan Hellström - Känn ingen sorg för mig Göteborg	8%
9.	Phil Collins - Another day in paradise	7%
10.	Backstreet Boys - Everybody (Backstreet's back)	7%

Fråga: Vilken/vilka av följande låtar blir du mest nostalgisk av? Max två svarsalternativ.

Henrik Torehammar

Född 1980. Journalist
och programledare
för radioprogrammet
Brunchrapporten i P3.

Kan man påstå att 80-talisterna har ett annat förhållande till nyheter och till omvärlden än äldre generationer? Är de duktigare på att sortera i informationen och analysera?

Jag tror att internet i synnerhet har skapat en armé av mediekritiker därute. Folk som läser det som är publicerat på bloggar eller på en facebook-wall vet att det inte är "SANNINGEN" bara för att något är skrivet. Det gör att man måste vara lite mer sofistikerad kring information, eftersom det finns en medvetenhet om journalistiska arbetsmetoder -

HENRIK TOREHAMMAR

som att vinkla en nyhet. Då blir det också viktigare att släppa in lyssnare, i mitt fall, i processen, också innan den är officiellt igång - som barsnacket mellan journalister.

Du gjorde den sex dygn långa maratonsändningen Musikhjälpen tillsammans med Kitty Jutbring och Ehsan Noroozi 2008, för att samla pengar till stöd för flyktingar. Samtidigt hör man att yngre är bra på att prata men dåliga på att källsortera och skänka pengar. Har 80-talister en annan syn på välgörenhet än andra?

Där kände jag mig som en sjuttioalister, att jag hade jättesvårt i början att inte vara ironisk, eller att inte mina skattepengar skulle lösa biffen. Men jag tror att det småskaliga genomskinliga hjälpanudet är jätteviktigt. Jag tror att min generation längtar efter att känna att vi gör gott, att vi är med i något större än bara våra egna karriärer.

Problemet är ju att de flesta tidigare rörelser med sådana utopiska ideal visat sig vara rätt röviga. Så då kanske en lätt dokusåpakrigig insamling där man skänkte 50 spänn kan vara en väg framåt.

Det känns som att 80-talister är mer benägna att "leva i sitt jobb" än tidigare generationer - man måste tycka om det man jobbar med och då är man beredd att jobba hårt och mycket. Håller du med?

Absolut. Vi har blivit tillsagda att vi alltid ska göra det vi vill. Det har skapat extrem oförmåga att stå ut med något som inte är belönande nästan hela tiden. Det här man hörde från äldre personer när man var liten, "fick du ingen uppmärksamhet när du var liten?", det känner jag igen mig i. 80-talisterna må vara söndercurlade och fått för mycket serverat, men där någonstans tror jag att det föds ett ännu större behov av att bli sedd och uppmärksammas.

Men den andra sidan av bortskämdheten är att vi inte delar upp arbete och nöje utan integrerar dem. Men inte på ett sjukt karriärstressarsätt, där målet är en paradsvåning och hjärtinfarkt innan 33, utan på ett sätt där man tramsar på jobbet och nätverkar på fyllan mer. Men det gäller nog inte för alla.

Du hörs i radion och syns för alla som vill följa dig på Twitter. Gör du skillnad på offentliga Henrik och privata Henrik?

Hittills har det varit en självklar poäng att det inte ska finnas så stora skillnader mellan oss. Jag känner att det jag går igång på är äkthet, att inte bli lurad och bullshitad - av reklam eller politiker. Därför är det viktigt att sluta hyckla. Att inte säga "neger" när jag är full och sedan gå med "rör in min kompis"-märke på jobbet, utan att kunna stå för åsikter och attityder, bortom en konstlad Habermasiansk indelning i offentliga och privata sfärer. Det finns en längtan efter äkthet, autenticitet. 80-talisterna är hyckelkänsliga, man uppskattar ärlighet, vilket är det som lockar i dokusåpor och bloggar, saker som ofta ses ner på som tjejjiga, omogna och narcissistiska. Självutlämnande bloggar som visar upp äkta personligheter.

Nu när jag blivit äldre tycker jag att jag kan kosta på mig att bli mer gubbig och göra en uppdelning mellan mitt offentliga jag och mitt privata jag, den där skrikapan jag har med mig från tonåren behöver inte vara fullt så färgsprakande och i centrum som jag en gång tyckte. Men i matchen mellan 90-talisterna och DN: s Johan Croneman som ojar sig över kulturens förflockning skulle jag utan tvekan ställa mig i 90-talisternas ringhörna, även om de helt distanslöst tar pornobilder på sig själva och lägger ut på sin blogg.

DE KALLAR OSS

Beroende på var vi befinner oss i livet utövar olika faktorer olika stort inflytande över hur vi uppfattar och definierar oss själva. I den fas där 80-talisterna befinner sig, mellan 20 och 30 år, är studier och jobb självklart viktiga sådana parametrar. Lyfter man blicken över de mer åldersspecifika faktorerna har mode och konsumtion gjort insteg på "livsstilsområdet" på bekostnad av musiken och – längre tillbaka – litteraturen. Konsumtion och mode tycks ha blivit något som är mindre av förströelse och underhållning – det har rentav blivit ett viktigt verktyg, som 80-talisterna behärskar att använda.

80-talisterna vann sin första seger över tidigare generationer i det ögonblick Ebba von Sydow, född 1981, konkurrerade ut Andres Lokko, född 1967, från dåvarande *Expressen Fredag*. Giganten från 60-talet som dominerat det musikfixerade 90-talet blev 2003 omsprungen av en ung, driven, blond kvinna som skrev om mode och shopping och kändisar. Det skulle visa sig vara en mall för vad som komma skulle. I dag har vi fått lära känna både Elin Kling, född 1983, och Frida Fahrman, född 1981, och en uppsjö av bloggare och modeskribenter födda antingen på eller nära 80-talet.

Det slående med von Sydow var att den ångest och skam och det behov av rättfärdigande som präglade vad 60-talisterna bakom modetidskriften *Bibel* skrev om mode nu var som bortblåst. Där *Bibels* redaktion, och även 70-talisterna som följde i deras spår, ständigt försökte intellektualisera sin konsumtion och shopping genom att hylla avantgardistiska märken som Martin Margiela, skrev von Sydow om Paris Hilton och Nicole

Richie och berättade i sin blogg ofta om shoppingrundor på stan, innan hon avslutade med ett käckt "Ciao!". Så här i efterhand kan man se att von Sydows inställning pekade på något som skulle komma att bli grundläggande för 80-talisternas syn på mode, utseende och yta: Ytan var inte längre något man borde skämmas för utan snarare en viktig och naturlig del av den man är.

Äldre generationer tycker att detta är ett steg bakåt, en vulgarisering och ett fördummande, kanske starkast uttryckt i författaren Sisela Lindbloms bok *De skamlösa*, som utkom 2007, och i den så kallade "väskdebatten" som tändes när Lindblom i en intervju med Dagens Nyheter den 31 mars kritiserade modejournalisten Susanne Ljung för att ha köpt en väska för 70 000 kronor (något Ljung förnekade på ett sätt som också känns typiskt för äldre generationer). Lindblom uttryckte tydligt att det var moraliskt tvivelaktigt att inte känna skam för den sortens överflöds konsumtion.

SKAMLÖSA

80-talisterna bryter starkt mot denna överenskommelse mellan tidigare generationer (att ett intresse för ytan måste rättfärdigas för att vara acceptabelt), och de är den första generation som har lyckats frigöra sig från denna outtalade regel och därigenom den första generationen vars relation till mode inte är underkastelse. 80-talisterna kan något som ingen av de andra generationerna klarar av: att ha roligt med mode.

Fåfänga förenar

Därmed inte sagt att en 80-talist aldrig kan känna ångest eller oro i sin relation till mode och shopping, skillnaden ligger just i avsaknaden av behovet att rättfärdiga att man är intresserad av ytan.

Som en parallell är 80-talistgenerationens män de första för vilka metrosexualitet – att som heterosexuell man låna traditionellt homosexuella attribut – inte är en relevant fråga. De är tydligt mer intresserade av ytan än tidigare generationer, och de behöver inte en tydligt heterosexuell person som David Beckham för att berätta för dem att det är okej att ta ut svängarna stilmässigt. Att bry sig om sitt utseende har blivit en nödvändighet om man vill vara en attraktiv man.

Stilmässigt är det nödvändigt att påpeka att ökad fåfänga ibland uppfattas som femininitet av äldre generationer, som är uppvuxna och skolade i ett annat paradigm, och ur deras synvinkel är 80-talisternas herrmode ett feminiserat mode. Men egentligen har det under 00-talet bland unga män uppstått en ny vurm för det gubbiga och gammaldags manliga, något som möjligtvis är ett exempel på motsatsen. Här finner

vi både klädmärket Our Legacy, samt den stilbildande second hand-butiken Herr Judit i Stockholm, som båda har haft fans iklädda hornbågade glasögon, fluga och tweed.

Båda könen är således starkt fokuserade på utseendet och använder det för att göra sig attraktiva, men också som en naturlig del i sitt personliga varumärke. Detta intresse för mode kan också förklara varför det har blivit ett viktigt karriärbyggande område, särskilt för kvinnor. Av hävd är mode en arena som kvinnor både generellt och traditionellt sett är bättre på, men också i allmänhet mer intresserade av. Det är därför föga förvånande att de stora modebloggarna drivs av kvinnor.

En intressant iakttagelse är att modebloggerskorna själva är lika mycket av ett varumärke som kläderna de visar, och som personer framstår de för läsarna som representanter för en åtråvärd livsstil. Här i Sverige har de i viss mån därför ersatt

”... modebloggerskorna själva är lika mycket av ett varumärke som kläderna de visar ...”

utländsk skvallerpress, eftersom vi inte har någon paparazzikultur på samma sätt som till exempel Storbritannien. Kändisarnas säljdrivande funktion har därför kunnat tas över av bloggarna, något som ökat deras relevans och makt avsevärt. Att ”modeblogg” i dag dessutom har en viss negativ klang är troligtvis en övergående företeelse.

Underligt nog verkar det knappt finnas några stora modebloggar som drivs av straighta killar, ej heller av 80-talister. De största – som Dennis M eller Amir – skrivs båda av homosexuella 90-talister, något som kanske tyder på att 80-talisternas män inte lika tydligt som kvinnorna har brutit med tidigare generationers syn på mode.

Behärska ytan

80-talisterna beskylls sålunda ofta för att vara ytliga. Men är de det? Det enkla svaret på den frågan är ja, men att vara ytlig är något som traditionellt har negativa implikationer, och frågan behöver nyanseras för att kunna beskriva generationen. 80-talisterna befinner sig i en samtid som kretsar mycket mer kring yta än förr. Att de bryr sig mer om ytan är en rationell reaktion på detta, och något som ger en känsla av kontroll över den egna personen eftersom denna definieras och läses utifrån klädsel, smink och hår på ett tydligare sätt än tidigare. Att behärska ytan är inte bara något som ger fördelar, det är också en sorts makt i en allt mer visuell värld, där bilder läggs upp på Facebook, på bloggar, på Flickr eller mms:as till kompisar.

Där tidigare generationer bara ser ytlighet och kallar dem "skamlösa" har 80-talisterna insett att ett intresse för sitt utseende lika gärna kan resultera i frihet.

Men intresset för ytan återknyter också till 80-talisternas allmänt rapporterade svaga respekt för auktoriteter. Första numret av Bibel hade omslagstexten "Dags att välja sida". Med det förmedlades 60- och 70-talisternas tydliga uppdelning i "inne" och "ute", "på" och "av", "coola" eller "inte coola". 80-talisterna är inte fixerade vid den typen av dikotomier. De ser inga problem med att både gilla en bred artist som Britney Spears och en smal som Joanna Newsom.

Mode och shopping blir ett

Man brukar säga att det inte finns något avantgarde inom modet i dag, och det hänger ihop med att den yngre generationen just inte känner att den behöver "välja sida" på samma sätt. Avantgarde har blivit en stil bland andra, och en 80-talist kan ena dagen gilla avantgardistiska märken som Comme des Garçons för att nästa dag vilja ha ett plagg från Gucci. Gränsen är suddigare, även om den inte är helt försvunnen.

Detta återspeglas också i uppluckringen av gränsen mellan mode och shopping, en inställning som kanske också är mer sanningsenlig än den strikta uppdelningen mellan mode å ena sidan och shopping å den andra. Även om det finns mode som inte är tänkt att säljas, är nästan alla kläder som produceras, oavsett om de görs av ett multinationellt bolag eller en liten hantverkande designer i en vrå i förorten, tänkta att till slut köpas av en kund.

Just sammanblandningen av shopping och mode är något som 80-talisterna ofta kritiserar för av äldre generationer, främst 60-talister och 70-talister. Men egentligen är det bara en naturlig utveckling där mode, i meningen det senaste och trendigaste, blivit mer tillgängligt för gemene man i takt med att lågprismodeföretagen har flyttat fram sina positioner. Äldre generationers invändning kan tolkas som att de tycker att 80-talisterna har *reducerat* mode till shopping, men sanningen är nog snarare att 80-talisterna är bättre på att realisera sina drömmar och idéer, som de kanske får när de tittar på bilder från catwalken.

Sammantaget ger detta en bild av en generation som är yttlig och fåfäng, som helt kapitulerat inför konsumtionskulturen och som nu bygger sin identitet med hjälp av kläder. Men är det en korrekt analys?

En grundläggande orsak till att mode blivit identitetsbärande för 80-talisterna är att musik har slutat vara det. Musikkollen definierade både 60- och 70-talisternas identitetsskapande, men när musik plötsligt blev digital och genom internet

”80-talisterna är romantiker, som vill att saker ska vara på riktigt, som vill uppleva starka, direkta känslor och som är ”ointrösserade” av politik, när politiken inte representerar något annat än status quo.”

tillgänglig för alla när som helst, förlorade skivsammlarmentaliteten sin magi. Mode, kläder och yta stod där som något som inte kunde digitaliseras, något som var konkret. Resultatet var oundvikligt.

Man kan fråga sig varför kläder och mode skulle vara en sämre identitetsmarkör än till exempel musik, eller för den delen ett efternamn eller yrke. Ytan går i alla fall att snabbt ta kontroll över och ändra i takt med att man själv förändras – om man nu vill det.

Image är på allvar

Är det inte snarare så att 80-talisterna är intresserade av ytan därför att den värld de har runt omkring sig handlar mer om ytan? 70-talisterna växte upp i en värld där det var popstjärnor som hade ”image”, men i dag är det något som alla har, och det är därför som kulturellt intresserade reduceras till

”kulturkofta”, det är helt enkelt deras image. Äldre generationer ser inte heller en person som författaren och debattören Göran Greider som någon som har en image, med sitt yviga hår, urtvättade t-shirtar, svarta jeans och flannelskjortor. Men en 80-talist ser en man som har en väldigt tydlig look, en look som också passar perfekt in i hans profil – eller varumärke – som kulturell vänsterdebattör. Oavsett om man vill eller inte har, eller får åtminstone, alla en image.

Därför är det de som kan frigöra sig från de gamla avgränsningarna och hierarkierna mellan ytan och djupet, som vågar röra sig fritt mellan de två och som inte ser något motsatsförhållande mellan det ytliga och det seriösa – de som klarar av att vara ”skamlösa” – som blir vinnare i den nya omgivningen.

”De ser inget problem med att bry sig om sitt utseende och att vara jämställd, särskilt inte när deras killar också lägger mycket pengar på sin look.”

Det finns också en uppfattning bland äldre generationer om att ett intresse för ytan är oförenligt med mer seriös sysselsättning. För 80-talisterna är den uppdelningen gammaldags när det finns någon eller något att tro på.

Tvärtemot bilden av en ytlig generation tycks 80-talisterna inte känna ett behov av att distansera sig från allvar på det sätt som den så kallade ironiska generationen, som dominerade 90-talet, gjorde. 80-talisterna är romantiker, som vill att saker ska vara på riktigt, som vill uppleva starka, direkta känslor och som är ”ointresserade” av politik, när politiken inte representerar något annat än status quo. Det enorma intresse som skapades i och med Barack Obamas kandidatur till presidentposten visar att engagemanget finns där. Det är långt ifrån idén om en klädfixerad generation där smink är det enda samtalsämnet.

Samtidigt praktiserar de en livsstil som är ”lyxigare” än deras medel tillåter, de fikar, går ut och de lånar pengar till kläder i högre utsträckning än andra generationer (enligt en under-

sökning från SEB). Det tyder på att det som många uppfattar som ytligt snarare är en inriktning på att njuta av livet och en ovilja att underordna sig dess tråkiga krav. Men det är också troligt att det är en effekt av att 80-talisterna är yngre och lever unga människors liv.

80-talisterna kallas ofta konservativa, vilket till exempel tar sig uttryck i deras klädval – de undviker alltför sexiga och vulgära looks – men kanske främst i att de trots sin beryktade jämställdhet väljer kläder som reflekterar deras kön. 80-talisternas tjejer klär sig tydligt kvinnligt och feminint, samtidigt som de unga männenns vurm för gubbstilen är ett uttryck för ett maskulint uttryck som också tillåter ett stort intresse för själva kläderna – med sina flugor, kostymer eller kavajer och retroglasögon är den en ytterst utstuderad stil.

80-talisterna gillar tjejer som är feminina, därav genomslagskraften hos Paris Hilton i mitten av 00-talet. Men med tiden har Hiltons gulliga femininitet fått ge vika för en kaxigare look, möjligtvis i takt med att 80-talisterna har blivit äldre, och detta är sannolikt en orsak till att rock chic-stilen har blivit så omhuldad under 00-talet, med Kate Moss och Alexa Chung som exempel.

Detta är också ett exempel på att den tredje vågens feminism slagit ut helt och hållet bland 80-talisternas tjejer. De ser inget problem med att bry sig om sitt utseende och att vara jämställd, särskilt inte när deras killar också lägger mycket pengar på sin look. Att vara driven inom arbetslivet utesluter inte heller att man också lägger ner mycket tid på hur man ser ut. Snarare är detta ett ideal: att vara både framgångsrik och snygg.

Ytan blir allt glattare

Benägenheten att kontrollera och förändra sin image som 80-talisterna är så duktiga på blir ännu mer tydlig hos dem som är födda något år in på 90-talet. Bloggaren Kissie spelar skickligt på människors förväntningar och fördomar om en blond kvinna. Alexandra Nilsson, som hon egentligen heter, har i andra sammanhang varit tydlig med att ”Kissie” är en uppfinning. 80-talisterna upplever förvisso också att man skilja mellan, å ena sidan, en offentlig identitet och, å andra sidan, en privat. Men 90-talisterna upplever det sannolikt än starkare, och kommande generationer kommer också att göra det.

I en era av internet och retuscheri är inte heller det särskilt underligt. Vi kan alla redigera foton, Facebook och bloggar så att vi framstår i god dager. Vi har nu alla tillgång till den sortens medel till mytbildning som celebriteter tidigare haft. Vi kan ändra ljuset på bilden, ta bort svett i armhålorna, släta ut huden. Bilden är det viktiga, och den är nu för tiden föränderlig. Den finns dessutom överallt. De stora livsstilsbloggarna är bara extrema exempel på hur alla någorlunda yngre människor skapar en offentlig berättelse om sig själva på nätet. Och medan tidigare generationer tog fram fotoalbumet när de hade folk på besök, kan 80-talisten (och vi andra) visa upp gårdagens festbilder eller semesteralbumet för hundratals eller tusentals personer på en gång. Att bry sig om sitt utseende i en sådan miljö är inte ytligt, det är nödvändigt och rationellt, eftersom det påverkar andra människors bild av individens personlighet.

Det är inte 80-talisterna som har skapat denna värld av ökat intresse för ytan, de svarar bara på den. Och de har till skillnad från sina föregångare hittat mer effektiva verktyg för att han-

tera den och på samma gång övergett strategier som hindrar en person i dagens internetbaserade, flytande, bildintensiva värld att röra sig fritt.

80-talisternas fokus på yta tolkas av äldre generationer som ett tvång och ett slags slaveri, när det i själva verket är tvärtom. Kopplingen till lust och njutning pekar i stället på att det här är en generation som inte tänker acceptera att livet måste vara tråkigt. Att bry sig om sitt utseende är snarare ett uttryck för denna frihetskänsla. Den yta som målas upp av modebloggare kan dessutom vara motorn i ett karriärbygge.

Foto: Liselotte Watkins

**Daniel Björk. Född 1975.
Modejournalist och bloggare.**

Daniel tipsar: Tänk på det här när du vill anställa en 80-talist

- Deras intresse för det ytliga betyder inte att de inte är kompetenta eller kunniga.
- Se deras imagetänkande som en tillgång. De är förmodligen bättre på att se hur du och företaget framstår än vad du själv är.
- Låt i den mån det går 80-talisten klä sig enligt sina egna regler. Att begränsa sättet de klär sig på är ett övergrepp på den de är. Däremot kan man sätta grundläggande regler – "propert", "enkelt" och så vidare. 80-talisten ser bara det som en fråga om styling.
- Racka inte ner på 80-talistens klädintresse. Det kommer bara få dem att känna det som om du inte accepterar dem.
- Kom ihåg att kläder är ett socialt kitt, ett samtalsämne som 80-talister använder som äldre generationer använder tv-serier. Att du visa intresse för deras kläder kommer de bara se som något naturligt.
- Glöm inte att de, trots sitt klädintresse, faktiskt kan ha mycket seriösa intressen eller kompetenser inom kultur och politik. Låt därför inte kläderna hindra att du ser och tar tillvara på hela deras person.

Söderqvist

60-talist

Som 60-talist fick man aldrig visa att man var intresserad av yta och skönhet. När jag växte upp var det bara människor som inte hade något på insidan som intresserade sig för utsidan, ansågs det. Men jag och alla andra 60-talister längtade alltid, i hemlighet, efter smink, snygga kläder och glamour. Därför gör jag vågen för 80-talisterna, som struntar i om andra tycker att yta och kommersialism är fult. 80-talisterna har oblygt gjort mode till ett bärande inslag i medier och i samtidskulturen, ja – till en lönsam affär. De visar att yta och tanke inte är ett märkligt motsatspar, och har befriat oss förtryckta 60-talister på kuppen. I alla fall mig.

Larsson

80-talist

Det är lite paradoxalt – och samtidigt väldigt lyckosamt – att 80-talisterna lyckats göra mode till något lustfyllt samtidigt som det blivit ett viktigare inslag i vår livsstil. Man kan föreställa sig effekterna av en fortsatt akademiserande eller skambelagd hållning till ytan när den tar större utrymme i vår självbild. Det skulle leda till en kuvad och ängslig generation. Allteftersom 80-talisterna fortsätter att göra inbrott i de breda medierna (som de väl redan till stor del äger) och den allmänna debatten, kommer äldre generationer tvingas förhålla sig till sin egen yta betydligt mer än vad de tidigare gjort.

NÄT- NARCISSISTERNA

”I know what I want and I want it now”. Textraden från gruppen Culture Beats megahit ”Mr. Vain” från 1993 är ord som de flesta 80-talister kan melodin till. Och då 80-talisterna nynnade om Mr. Vain, nynnade de om sig själva. Med digitala kommunikationsverktyg har de skapat en värld där de står i centrum. Likt Narcissus har 80-talisten blicken fäst vid sin egen uppenbarelse, men dammen är utbytt mot datorskärmen. De är nätnarcissister – på gott och ont.

80-talisterna ritar om karriärkartan

De tidiga 80-talisterna är länken mellan den analoga och den digitala världen, tillräckligt gamla för att minnas tillvaron utan internet. För de senare 80-talisterna är det digitala en självklarhet. Den historiska brytpunkt som internet har inneburit, har för alltid förändrat vårt sätt att kommunicera och hur vi bygger våra karriärer. 80-talisterna har till stor del skrivit de nya spelreglerna.

I en svunnen tid för inte så länge sedan var nålsögat för att ”lyckas” mycket mindre. Man valde en utbildning, samlade universitetspoäng och sökte sedan de jobb som fanns. Karriärstrukturer var enklare att förstå och följa, men strålkastarna var därmed också reserverade för ett mindre antal stjärnor. Murarna för att synas i medielandskapet och kommunicera sin sak var högre, eftersom det fanns färre forum att figurera i. Den journalistiska sfären – för att ta ett exempel – utgjordes av idoler som Andres Lokko, Linda Skugge och Fredrik Strage – tillbedda stjärnor som fick fylla eftertraktat medieutrymme med ord och åsikter som oftast blev populärkulturell lag.

Men dessa regler gällde för 60- och 70-talisterna. 80-talisterna har mer eller mindre starka minnen av denna struktur men har växt upp då de klassiska maktbarriärerna revs ned

och har varit en aktiv del av den nedrivningen med internet som vapen. Idén om ”den långa svansen” (”The Long Tail” på originalspråk) som teknologitidningen *Wireds* chefredaktör Chris Anderson populariserade i mitten av 00-talet, pekar på hur företag via nätverk på internet ökar marknaden för produkter inom till exempel musik genom tillgänglighet, och är på många sätt även applicerbar på 80-talisterna. I deras sköna nya digitala värld, har de, liksom artister som plötsligt kunde strunta i skivbolag och släppa material på egen hand, makt att synas utan att få godkänt av en redaktör eller chef.

Med en god förståelse för nätet påverkas 80-talistens uppfattning om kommunikation och hennes tillvägångssätt i allt från att bygga relationer till att leta jobb. För 80-talisten är båda dessa sätt att använda nätet dessutom i princip samma sak.

80-talisterna är med andra ord en aktiv part i omritandet av den karta som leder till framgång. Kommunikation och uttryck i ens egna kanaler, till exempel en privat blogg, kan leda till ett ”riktigt” jobb, det är ett faktum som blir mer och mer etablerat och accepterat. Detta är något som 60- och 70-talisterna inte ens kunde drömma om, men som 80-talister tar för givet. De vet dessutom exakt hur man ska dra nytta av det moderna medielandskapet för att skaffa sig nya insikter i arbetslivet.

Från miniblogg till massmedierna

Många stjärnor inom dagens arbetsliv föddes i en nebulosa av bloggar. Det är många gånger förmågan att kunna kommunicera kring den egna personen som lett till att en arbetsgivare har fått upp ögonen för en viss person, som han eller hon sedan värvat till den egna verksamheten. Att betrakta sig själv som ett varumärke är inte något 80-talisten skäms för. Det ses snarare som ett smart drag, precis som när det gäller benägenheten att förändra sitt visuella uttryck genom modet. Det är nästan en nödvändighet, att skapa en persona kring sig själv, att på egen hand lyfta fram sina styrkor på ett publikt sätt, och på så sätt bli sedd – och rekryterad.

Anders Rydell är 80-talist, framtids- och innovationsredaktör på Bon Magazine och har bland annat skrivit böckerna *Byt namn! Och andra sätt att lyckas som journalist*, *Piraterna – De svenska fildelarna som plundrade Hollywood* och *Noll Noll – Decenniet som förändrade världen*. Han är också chefredaktör på tidningen *Konstnären*. Då det gäller varumärkesbyggande bekräftar han att jantelagen inte tycks vara lika stark bland 80-talisterna:

– Vi är väl en generation som kommit att acceptera att alla har ett varumärke även om man vill det eller inte. Att vara medveten om sitt varumärke är ju en genväg till framgång, speciellt om du är obegåvad. Att bygga sitt varumärke har ju blivit en talang i sig för 80-talister, säger Anders Rydell.

Men varför nöja sig med att ha ett varumärke då man kan ha fler?

– Jag försöker med mitt eget varumärke att bryta de regler som finns för varumärken, sådant som att man borde ägna sig åt en sak, vara konsekvent, upprepa sig och så vidare. Jag tror att de stämmer, men det gör de bara för att folk följer dem. Jag vill skapa ett varumärke där det finns utrymme för kontraster. Jag kan samma dag sitta i *Veckorevyns* sexpanel för att senare moderera ett samtal om jämställdhet inom konstvärlden – och komma undan med det. Jag tror att "ett" varumärke kommer att försvinna mer och mer, fortsätter Anders Rydell.

Bloggen har blivit en central del i ett karriärbygge, på grund av att den ger alla möjligheten att göra sig hörda och bygga

sitt varumärke. Petra Tungården, 80-talist och en av Sveriges nu mest kända bloggerskor, bland annat genom sitt medverkande i webbteveprogrammet *Glamourama*, är ett skolexempel på detta.

Att betrakta sig själv som ett varumärke är inte något 80-talisten skäms för. Det ses snarare som ett smart drag, precis som när det gäller benägenheten att förändra sitt visuella uttryck genom modet.

– Allting är tack vare bloggen. Bloggen har ju lett till att man har gått på alla de där stora festerna som har gjort att man knutit bra kontakter. Det var ju delvis därför jag blev erbjuden jobbet på nätbutiken och tidningen *Bubbleroom*, för jag hade de kontakterna, säger Petra Tungården.

Petra Tungården har byggt sin karriär likt många andra som använt bloggen som ett framgångsverktyg. Ett mönster – en karriärstege – utkristalliseras. En typisk sådan kan se ut som följande:

1. 80-talist startar blogg på gratisforum.
2. Blogg blir populär genom att 80-talisten sprider den i olika digitala nätverk, som forum, mailtrådar, bloggkommentarsfält eller communities.
3. Bloggaren blir värvad av bloggportal, till exempel *devote.se*.
4. Bloggaren blir värvad av ännu större bloggportal.
5. Bloggaren får erbjudanden om att skriva t.ex. krönikor i pappers- eller webbtidningar, t.ex. i *Metro* eller *Aftonbladet*.
6. Bloggaren blir inbjuden att uttala sig i t.ex. talk shows eller i magasin.
7. Bloggaren får en egen talk show, bokkontrakt eller tar någon annan form av karriärsteg.
6. Bloggaren betraktas som "journalist", "expert", "författare" eller "programledare" istället för "bloggare".

Anders Rydell

Foto: Anders Kyhlberg

Ofta värvas en 80-talist av en 70- eller 60-talist, som ännu tillhör den mer etablerade sfären inom "gammelmedia". Många bloggare som nu är mediala stjärnor har följt denna väg. Inom teve och webbteve är Isabella "Blondinbella" Löwengrip och Tyra Sjöstedt (Nyheter 24), TV3 Play:s "Glamourama"-kvinnor Michaela Forni (Nöjesguiden/stureplan.se), ovan nämnda Petra Tungården (Bubbleroom) och Anna Hibbs (stureplan.se) samt Hanna Fridén (ZTV/före detta metrobloggen.se) bloggare som blivit upplockade och drivit projekt tillsammans med större medieorgan än den egna bloggen. Bloggerskan Sandra Beijer (som driver bloggen *niotillfem*) har nyss blivit värvad av 70-talisterna på Rodeo. Dessförinnan drev hon blogg på bloggportalerna metrobloggen.se och devote.se. Elsa Billgren är en annan bloggerska som har fått flera erbjudanden att skriva för papperstidningen *Elle*, och inte "bara" blogga på tidningens hemsida. Elsa Billgrens blogg är dessutom ett utmärkt komplement som stärker och samlar de olika delarna av hennes varumärke på ett ställe - hon är nämligen även programledare, pr-ansvarig på vintagebutikskedjan Beyond Retro och klubbarrangör.

För den äldre generationen kan processen vara den omvända. Man är redan etablerad, och den egna bloggen har introducerats som ett tillägg för ens verksamhet. 70-talisten kanske bloggar för att hon eller han är känd, medan 80-talisten bloggar för att bli känd.

Genom att förstå och använda sociala mediers kraft och inte se det personliga varumärket som något skämmigt har 80-talisterna lyckats frilansa sig till framgång.

Bloggito ergo sum

Vad är då drivkraften hos 80-talisterna? Är det en frustration, en ångest och en otålighet inför att "bli någonting" som skapar drivet? Generationen har i teveprogram som MTV:s *Cribs* pumpats med bilder av andra 80-talister som på ett yttligt plan är extremt lyckade, och visar att man kan vara framgångsrik och förmögen trots en ringa ålder.

Denna typ av kändiskultur har eskalerat under 00-talet, och mediebildens genomsyras av kändisar under 30 med design-

erväskor, dyra bilar och gigantiska villor. Många av dessa kändisar är mångsysslare på pappret – de lanserar parfym, de designar kläder och smycken, de spelar in musik, de är skådisar, de är modeller – samtidigt. Oavsett om en del av dem är rena kändisbarn, signalerar deras beteende att man kan göra vad man vill och att man ska göra det man tycker är roligt. Dokusåpakändisens uppgång och dominans under 90- och 00-talet är dessutom tätt sammanvävd med nämnd kändiskultur. Vissa av våra kändisar behövde inte ens vara mångsysslare – de behövde bara vara sig själva eller ägna sig åt allmänt djuriska beteenden i rutan för att få sina 15 minuter och lansera sitt varumärke.

– Jag tror det är bra att marknadsföra sig själv, sitt varumärke. Vi pratade om det idag, om en artikel i Nöjesguiden som ska heta "Allt är möjligt". Michaela [Forni, reds. anm.] har sin egen kollektion, Isabella [Löwengrip, reds. anm.] har sin egen kollektion, Kenza har sin egen kollektion. För tjugo år sen skulle man ju bara ha skrattat åt det, säger Petra Tungården.

Att folk skrattar åt detta tankesätt sker dock fortfarande. Det förekommer ännu nedlåtande kommentarer gentemot framförallt de kvinnliga bloggarna.. Under de formativa bloggaren under 00-talet har tjejer lyckats bygga upp en parallell maktstruktur på sina egna villkor. Unga bloggtjejer har varit hånade för att de "bara skriver om smink och kläder". Denna typ av kommunikation, som ibland jämförs med kvinnlig bekännelse litteratur, har dock blivit ett sätt för tjejer att tjäna pengar och bygga sin karriär. Vem trodde att "dagens outfit" skulle vara en frigörelseakt?

– Har bloggarna någonsin påstått att de skriver om någonting viktigt? Jag får mail där folk skriver att de blir glada av min blogg, att jag inte är trådsomal, att jag har fin kropp. Jag når så många unga tjejer, med hur många andra mediekkanaler når man exakt rätt målgrupp? säger Petra Tungården.

Men även om pengar rullar in på bloggarnas konto har många av dem svårt att betrakta sitt bloggande som ett legitimt yrke, vilket på många plan är extremt sorgligt. Signe Siemsen, modell, modebloggare på Rodeo, före detta nattklubbsvärdinna på inneklubben Spy Bar (och givetvis 80-talist), är en av dem som påverkats av svidande kritik mot bloggare.

ANDERS RYDELLS KARRIÄRSTEGE

Född 1982. Journalist och författare.

På kort tid har Anders Rydell blivit chefredaktör på en konsttidning, redaktör på en modetidning, skrivit flera böcker och skapat teveprogram. Tricket? Anders har använt sig av digitala verktyg för att bygga sitt varumärke.

2002 - 2005 Studerar humaniora och journalistik vid Jönköping University Foundation/Södra Vätterbygdens Folkhögskola.

2005 - Praktiserar, blir sedan redaktör, är sedermera framtids- och innovationsredaktör på Bon Magazine. Frilansar för bl.a. DN, SvD, Gourmet.

2006 - 2007 Krönikör för t.ex. Veckorevyn, Din teknik, Bon Magazine och Forum AID.

2008 Skapar programmen *Kamikaze* och *Sexuellt för ZTV*. Blir chefredaktör för *Tidningen Konstnären*. Författardebuterar med *Byt namn! Och andra sätt att lyckas som journalist*.

2009 Släpper boken *Piraterna - De svenska fildelarna som plundrade Hollywood*. Medverkar i boken *Gratis?*. Börjar arbeta som föreläsare/moderator.

2010 Släpper böckerna *Noll Noll - Decenniet som förändrade världen* och *Vinnare och Förlorare*.

– Folk ser ju på bloggare som klädintresserade, ytliga småtjejer som får pengar för ingenting, och det är väl kanske därför jag tycker det är lite jobbigt att säga att jag är bloggare. Jag vill inte riktigt stå för bloggandet, säger Signe Siemsen.

Men trots att dåligt självförtroende tycks vara mer regel än undantag bland de unga bloggarna, finns det idag så många exempel på personer som slagit igenom på detta sätt att bloggandet ter sig som en möjlig början på en karriär. När alternativa karriärstegar uppstår, framstår utbildning inte längre som den enda vägen till arbete. Detta kan vara en av drivkrafterna till att blogga om sitt liv, att mejla redaktioner

med gott självförtroende eller att erbjuda sig själv som exempelvis praktikant på ett företag.

Alla 80-talister vet att om man inte syns på internet så finns man inte. Elin Kling och Blondinbella är exempel på hur vägen till framgång har förändrats och att bloggen kan utgöra ett nyckelelement för att lyckas.

Anders Rydell tror dock att bloggarnas storhetstid är förbi:
– Bloggar är lite för statiskt och tidskrävande för att kunna bli någonting som många håller på med under lång tid. Facebook och Twitter har successivt ersatt dem. Blogg är mer gammalmedia än man tror.

Anders Rydell väcker en intressant tanke om medielandskaps framtid, men än så länge verkar den allmänna regeln vara: Jag bloggar, alltså finns jag – bloggito ergo sum.

Generationen som utplånade ensamheten

Mark Zuckerberg, grundaren av Facebook, är född 1984. Då han började utveckla sajten på Harvard University fick han ofta frågor om vad syftet var – för vem skulle någonsin vilja dela med sig av personlig information på det sättet? 350 miljoner användare senare håller Zuckerbergs vision på att förverkligas – att alla internetanvändare ska kunna nå varandra på lika villkor. För 80-talister är det digitala sociala nätverket ett fullständigt naturligt sätt att umgås, att hitta nya vänner och förstärka redan etablerade kontakter. 80-talisterna är generationen som utplånade ensamheten.

Att kommunicera på Facebook är bara en del av det digitala kommunikationskanalvalet. Sms, mms, mobiltelefoni, Skype, MySpace, Twitter, del.icio.us, Gowalla och bloggar, både publika och privata, bygger upp en magnifik kommunikationsstruktur, där 80-talisten inte bara väljer ett sätt att kommunicera med omvärlden – hon väljer många på en gång för olika tillfällen. Genom dessa kanaler kan hon sprida information; en länk till ett YouTube-klipp eller varför inte en Spotify-spellista? "Bloggito, ergo sum", kan ses som ett mantra, men det kan även "jag *delar*, alltså är jag". När tillgången till oceaner av information ger den som kan vaska fram internetguld status, då har en delarkultur växt fram. Och skillnaderna mellan tidigare generationers kommunikationskultur och 80-talisternas är stora, enligt Anders Rydell:

– Den yngsta 70-talisten var runt tjugo när mobiltelefon och internet nådde en kritisk massa runt millenniet. Detta utgör hela skillnaden mellan generationerna. 80-talister är digitalister. Digital kommunikation var aldrig ny för oss, utan bara självklar. Skillnaden i beteenden tror jag är större än vad man kan tro. Vi kan upprätthålla ett större antal relationer, vi kan även utvidga vår krets av bekanta på ett sätt som inte varit möjligt tidigare.

Men hur påverkar det rådande teknologiska smörgåsbordet då 80-talisternas syn på sig själva?

– Det är lite för tidigt att veta ännu. Bland 90-talisterna som lever i den postdigitala kulturen kommer allt detta bli mycket

KONTAKTER ÄR ALLT

Sextionio procent av 80-talisterna tror att ett stort socialt kontaktnät är allra viktigast för att få ett attraktivt jobb. De tycks därmed förlita sig mer på varandra och sitt nätverk för att driva sin karriär framåt än på mer traditionella dörröppnare. Än tydligare blir det när denna höga andel kontrasteras mot de tretton procent som tror att en lång utbildning kan bereda plats på åtråvärda arbeten, eller de nio procent som tror att en hög intelligens är den avgörande faktorn. Uppenbart blir också att det inte i första hand rör sig om 80-talisternas föräldrar – endast fyra procent svarar att välutbildade föräldrar med hög inkomst är det som ger bäst förutsättningar för att få ett attraktivt arbete.

1. Ett stort socialt kontaktnät	69%
2. En lång utbildning	13%
3. Hög intelligens	9%
4. Goda språkkunskaper	5%
5. Välutbildade föräldrar med hög inkomst	4%

Fråga: Om du måste välja, vilket av följande tror du ger bäst förutsättningar för att få ett attraktivt arbete?

Signe Siemens karriärstege är typiskt 80-talistisk. Hon har bytt jobb när hon velat och gjort sina intressen till sitt arbete. Centrum för Signes karriär som allkonstnär och medial musa har hela tiden utgjorts av hennes blogg.

tydligare. Digitaliseringen är mest en förlängning av den analoga världen, förändringarna kommer efteråt. Det pågår även en psykologisk och biologisk förändring. Våra hjärnor är inte kopplade som våra föräldrars. Vårt medieklimat har gett upphov till helt andra synapskopplingar. Men snabba förändringar som man kan se hos 80-talisterna är hur sociala nätverk och digital kommunikation helt rubbat vår relation till tid, närvaro och geografi, säger Anders Rydell.

Petra Tungården pekar på de mer direkta konsekvenserna för generationen:

- Privatlivet har försvunnit. Folk har Twitter, Facebook, GPS på mobilen. Alla vet var du är, även när du sitter på toa. Du är alltid anträffbar. Det är jättesvårt att stänga av sig från det universumet och jag har verkligen växt upp med det.

Det digitala nätverket som 80-talisterna skapar åt sig själva kan dessutom lätt mobiliseras till en arbetssökande maskin. 69 procent av 80-talister anser att det bästa sättet att hitta ett jobb är genom just kontakter.

Den tid 80-talister tillbringar på nätet har lett till att gränsen mellan internet och verkligheten håller på att suddas ut - för många 80-talister finns det ingen gräns alls. Internet och digital kommunikation är så integrerat i det dagliga livet via till exempel smartphones (en hybrid av en handdator och en mobiltelefon), att internet är verkligheten.

Redigerad verklighet

Den digitala världen är dessutom en verklighet som kan redigeras. Sociala nätverk är ett verktyg för att kommunicera vem man är och vad man går för. Den redigerade verkligheten, som skapas av statusuppdateringar, fotoalbum, inlägg på community-väggar och profilbilder, bygger ens image. Ens status kan till exempel stiga i korrelation med antalet Facebook-vänner, kvaliteten på vänskapskretsen och antal "likes" på inlägg.

Internets redigerade verklighet tar sig uttryck på olika sätt, allt från vad man skriver på sin Facebook eller Twitter-status till att möblera om ett rum för att ta en passande bild till sin blogg. Bloggen kan alltså utgöra inte bara en spegling av verkligheten, utan även vara en form av parallell verklighet. Och det är denna verklighet som kan säljas och användas som verktyg för att marknadsföra sig själv.

- Då jag bloggar klär jag på mig, och tar till exempel en dagens outfit-bild, sen byter jag kläder på en gång igen, säger Signe Siemsen. Dagens outfit är ibland inte alls dagens outfit - snarare stundens.

De nya oskrivna reglerna

Den redigerade verkligheten må vara en naturlig del av kommunikationen inom sociala medier, men det finns ett antal oskrivna regler - regler som är nödvändiga i den nya digitala världen.

Då internet nådde den punkt i utvecklingen att man kunde skapa en egen identitet, trodde många att man skulle leva ut sitt liv som man ville – till exempel i online-spelet *Second Life* där man spelade genom en så kallad "avatar". Man trodde att man kunde hitta på vem man ville vara och göra vad som helst. Med facit i hand visar det sig vara tvärtom – internet har blivit en förlängning av en själv och ens personlighet – dock ofta i stiliserad version. För att hådra det hela, om man är en analog förlorare, är man med största trolighet också en digital förlorare.

En annan debatt som uppstått kring internets sociala aspekt är diskussionen om hur många vänner man kan och bör ha på Facebook. Alla 80-talister vet dock att "vara vänner på Facebook" inte är likställt med att vara vänner i verkligheten utanför nätet och de sociala medierna. Denna subtila skillnad gör att 80-talister kan utnyttja det digitala sociala nätverket till fullo, de har ju trots allt författat de oskrivna reglerna.

Nätets narcissister

80-talisterna kommunicerar mer än någon tidigare generation har gjort, med extremt hög frekvens. Generationen har ett enormt uttrycksbehov. Det är norm att berätta vad man gör, vad man har på sig, vem man umgås med, vad man tänker och känner – hur banalt det än må vara. Det är underförstått att man genom att göra sin privata sfär publik kan bygga sitt personliga varumärke. 80-talisterna vet att de har kontroll över sin egen roll i världen och att de kan ta vad de vill, bli vad de vill, få det de vill ha. Med andra ord: "I know what I want and I want it now. I want you, 'cause I'm Mr. Vain".

Devi Brunson. Född 1985. PR-konsult, skribent och klubbarrangör.

Erfaren administratör som tycker om att ha många bollar i luften.

Stor erfarenhet av det mesta. Gillar mycket människor, liv och rörelse. Ordning och reda är mina honnörsord.

Privat lever jag i en "särbo-relation". Mina två pojkar och min livskamrat, Monica håller mig alert.

Är allmänt idrottsintresserad och motionerar regelbundet.

Med vänliga hälsningar,
Roland

● 40-talist

Söker ni en driftig självgående samordnare/medarbetare?

Jag erbjuder:

En person som är van vid att ha en drivande roll och vågar ställa krav, samtidigt som jag är flexibel och lyhörd.

Efter att ha arbetat som managementkonsult i drygt ett år vill jag tillbaka till ett operativt jobb. Jag trivs med strategisk utveckling men vill även vara med i genomförandefasen.

Gillar utmaningar och miljöer där problem ses som möjligheter. Vill därför jobba med analyser av verksamheter för att kunna utveckla dem. Söker ett företag med blicken framåt.

Vi ses på anställningsintervjun!

Med vänliga hälsningar,
Marie

● 60-talist

Söker ni någon som vill jobba, HÄR ÄR JAG

Till min nya arbetsgivare erbjuder jag er en glad, arbetsam och trevlig kille.

Har öga för service och ger verkligen det bästa av mig.

Jag är ung, ny och redo att testa allt.

En av mina svaga sidor är att jag är väldigt envis vilket försvårar vissa situationer, men å andra sidan vet jag att det kommer väl till pass i många situationer.

/Johan

● 80-talist

OLIKA CV-STRATEGIER

Varje generation lyfter fram sina förtjänster på sitt eget sätt. Om man tittar på CV:n skrivna av 40-, 60- och 80-talister kan man hitta tydliga skillnader. 60-talisterna är till exempel de som mest betonar sin stora erfarenhet – oftare än 40-talisterna, rentav.

40-talisterna

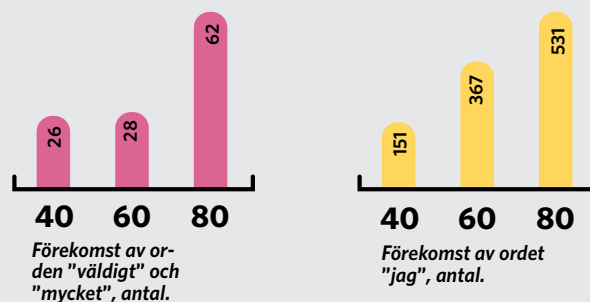
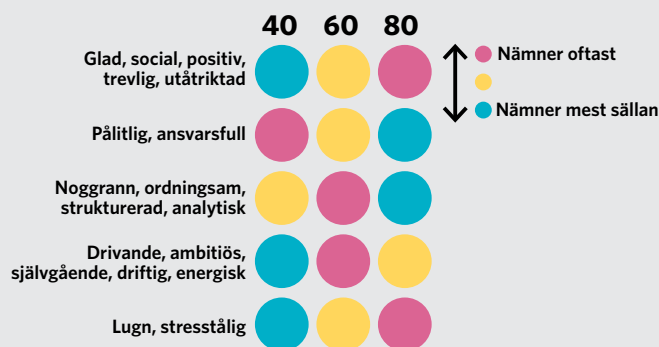
40-talisterna betonar trygghet, samt ansvars- och plikt-känsla i sina CV:n. De nämner ofta sin familj och beskriver sina fritidsintressen i korta och koncisa personliga brev.

60-talisterna

60-talisterna är också den generation av de tre undersökta som har det största självförtroendet när det kommer till att beskriva sig själv och sina erfarenheter. De beskriver sin kompetens detaljerat och drar sig inte för att kravställa den potentielle uppdragsgivaren. 60-talisterna skriver också de längsta personliga breven.

80-talisterna

80-talisterna framhåller mer än de andra sina personliga egenskaper. De kan – mot bakgrund av sin unga ålder – inte lägga vikt vid erfarenhet, utan betonar istället sitt driv, engagemang, snabbhet och flexibilitet i sina CV:n. De använder också i större utsträckning förstärkningsord såsom "mycket" och "väldigt" och skriver med det mest lättlästa språket av de tre undersökta generationerna (mätt med LIX läsbarhetsindex). 40- och 60-talister tar ofta upp sitt civilstånd och sin familjesituation – 80-talisterna nämner sitt personliga nätverk.

Undersökningen bygger på totalt 150 anonymiserade CV:n från personer som registrerat sig på sajten MeraJobb.se, födda på 40-, 60- och 80-talet. CV:n och de personliga breven har analyserats kvantitativt och kvalitativt. Frekventa ordval och fraser har jämförts mellan de tre generationerna i det personliga brevet och i rubriksättningen. LIX läsbarhetsindex har använts för att mäta läsbarheten. Urvalet har skett slumpmässigt inom ramen för respektive åldersspann och är att betrakta som representativt för MeraJobb.se:s medlemmar.

Söderqvist

60-talist

80-talister har enastående teknik-

kunskaper. Som lite lätt apatisk inför allt som surrar och låter kan jag inte vara något annat än imponerad av hur 80-talisterna använder den nya tekniken för att bli någon och bygga sig en framgångsrik karriär. 80-talisterna är kreativa på ett sätt som vi 60-talister aldrig var när vi skulle ta oss in på arbetsmarknaden. Vi behövde inte vara det, eftersom de traditionella jobben var fler då. Men 80-talisterna har genom tekniken lyckats skapa helt nya branscher och yrkesområden som de själva kan befolka. Istället för att känna sig tekniskt förbispningen av 80-talister är det bara att se till att skaffa sig regelbunden hjälp av en sådan istället.

Larsson

80-talist

Det dröjer sig kvar en känsla, även hos dem av 80-talisterna som hittat andra karriärvägar, att de bör skaffa sig en utbildning. Samtidigt finner många av de som har karriärer som bygger helt på deras sociala nätverk att de klarar sig rätt bra, åtminstone för stunden. De vill gärna utbilda sig i framtiden, men ser utbildningen mer som ett sätt att hitta selsättning om de skulle finna sig stående arbetslösa. Lång och modern utbildning kommer att vara 80-talisternas sätt att klara sig på den globaliserade arbetsmarknaden – samtidigt dyker alternativa vägar upp för vissa av oss.

Socialt nätverkande på internet är till stor del koncentrerat till Facebook.
Då gäller det att ha koll på digital vett och etikett.

DIGITAL VETT OCH ETIKETT

1. Vänner

Målet med Facebook är numera inte att ha så många vänner som möjligt. Det är ingen fördel att ha ett stort antal bekanta i sin "vänner"-kolumn *per se*, om man knappt vet vilka de är. Mer kvalitativa mål gäller för den mognare användaren.

JA

- Vänner/kollegor/släkt från riktiga livet – om relationen är bra.
- Skicka en vänförfrågan till ("adda") någon som man träffat en gång/utbytt några ord med. Dock bara om mötet varit lyckat.
- Adda någon i samma bransch där båda vet vem den andre är.
- Adda någon som till exempel har gått i samma skola eller dagis som man själv.
- Adda någon som man haft en mejlkonversation/chattat/haft annan digital kontakt med.

NEJ

- Adda någon som man absolut inte har någon koppling till.
- Adda någon som man önskar att vara vän med, om detta inte görs med en motivering då man skickar sin vänförfrågan.
- Acceptera vänförfrågningar från person som man inte vet vem det är.

2. Statusuppdateringar

Statusuppdateringen är sociala mediers haikudikt. Det digitala sociala nätverket har på många sätt kortat ned våra inledande konversationer – 80-talisterna vet vad deras vänner gör genom uppdateringar. Detta fenomen kallas för "ambient awareness". Många hittar med tiden även ett stilistiskt grepp för sina statusuppdateringar.

JA

- Underhållande uppdateringar, till exempel länkar till YouTube.
- Informativa uppdateringar med nyhetsvärde, till exempel länkar till nyhetssidor.
- Vardagliga uppdateringar, till exempel vad man gör för tillfället.
- Att "tagga", det vill säga att markera någon annan vän i sin status så att denne uppmärksammas om detta, i uppdateringar. Detta ses ofta som en komplimang. Ex: "Anna Pettersson dricker te med världens bästa Lina Andersson på Classic Tea Room!".
- Att söka efter lägenhet eller extrapersonal i sin statusrad. Ex: "Behöver bartender till på fredag!! Tips?"

NEJ

- Allt för publik uppvisning av ens kärleksrelation. Ex: "Anders Ekdahl pussensussar på sin lilla gulleplutta och är så himla kär".
- Utövning av svartsjukedraman ses ofta som barnsligt. Sker oftast om en part vill sära sin före detta. Ex: "Sofi Svensson ska ut på dejt i kväll med typ världens snyggaste kille!"
- Sekretessbelagda detaljer från arbetslivet – till exempel var man är på möte/vem man träffar/projekt man jobbar med.

3. Kommunikation mellan parter

Det finns flera sätt att kommunicera med sina vänner på Facebook – chat, väggpostar, likes, kommentarer i statusrader, privata meddelanden och gruppmeddelanden. Man kan även bjuda in till events/grupper/fansidor. Här är det viktigt att hålla reda på reglerna.

JA

- Kontakta sina Facebook-vänner via chatt, även om kontakten hittills har varit ytlig.
- Var gärna aktiv på andras väggar – posta länkar, "likea" folks statusar, skriv "tack för senast!" här.
- Rekrytera gärna på Facebook – skicka ett meddelande till ett urval av dina kontakter med frågor och tips om arbetsmöjligheter.
- Starta trådar – om ett arrangemang ska anordnas är en mailtråd ett smidigt sätt att planera.
- Starta grupper/sidor för fester/organisationer/klubbar/hjärtefrågor – ett bra och uppskattat sätt att nå ut till umgängeskretsen.

NEJ

- Respektera tider på dygnet. Det är ingen bra idé att börja chatta med chefen klockan tre på natten – även om han eller hon är online.
- Skapa inte öppna evenemang för privata tillställningar. Detta kan sära dem som inte är bjudna.
- Skriv inte intima meddelanden på folks väggar, såsom hur härlig er natt var tillsammans. Använd i stället meddelanden.
- Spamma inte! Gäller allt från event till så kallade causes.

PETRA TUNGÅRDEN

Hur känns det att andra läser allt du skriver?

Jag har inga problem med det, jag är en så öppen person. Jag älskar att prata med människor, kan sätta mig i t-banan bredvid tanter och prata med dem bara för att jag har tråkigt. Privatlivet har försvunnit ändå när folk har Twitter, Facebook och GPS på mobilen så alla vet var du är när du sitter på toaletten. Du är alltid anträffbar. Det är jättesvårt att stänga av sig från det universumet och jag har verkligen växt upp med det. För mig är det inget problem. Min pappa kan säga att "du kan inte skriva var du bor" men jag får nästan aldrig några elaka kommentarer eller påhopp, jag skriver inget som är provocerande.

Det var en lärare som hade läst din blogg en gång?

Jag pluggade filosofi och det var så tråkigt. Så satt jag dagen innan provet och hade inte pluggat någonting och skrev det i bloggen. Jag trodde först inte att någon av mina lärare läste bloggen. Och då går hon in och kommenterar, och jag såg inte kommentaren förrän dagen efter när hon säger högt i hela klassen, "vi får se hur det går för Petra, hon tycker ju inte om filosofi." Sen fick jag MVG på just det provet. Men det är sånt som kan vara farligt.

Vad skrev du om när du först började blogga?

Från början var det som en dagbok, då skrev jag om allt. Om man går tillbaka och läser blogginläggen kan man läsa om när jag var på dejt med den här killen men då var det ingen som läste det. I dagsläget är det så många som

läser bloggen. Då kunde man nämna personer, men nu - alla vet ju att man har en blogg och de kan gå in och läsa den.

Hur ser din framtid ut?

Jag vill starta eget, inom mode, marknadsföring eller ekonomi. Det är det som är så kul i mitt jobb, jag sitter med bildredigeringsprogram, det är styling, plåtningar, skrift, tal, digitalt. Det är verkligen allt, alla mediekkanaler. Man är verkligen med i utvecklingen.

Hur ser du på detta att du idag är en offentlig person och har ett inflytande över andra?

För två år sen skrev jag om en bra brunkräm, hade tagit en före- och efterbild. Det var min tjejkompis kräm och när jag skulle köpa den på NK dagen efter var den slutsåld. "Vi vet inte vad som hände, helt plötsligt tog 40 stycken slut på en gång", sa dom. Man tror inte att det är så, men man märker att man har inverkan på hur folk betar sig. Vissa säger "fattar du inte hur stort det är", men jag tänker att jag är som vem som helst. När man börjar tänka "jag är den här personen", det är då det blir platt, tycker jag.

Petra Tungården

Född 1988. Driver bloggen SheCity, arbetar på bloggportalen och modesajten Bubbleroom och är en av tre huvudpersoner i webbteveprogrammet Glamourama.

PETRA TUNGÅRDENS KARRIÄRSTEGE

2005 Startar privat blogg
2007 Blir värvad av bloggportalen Devote (då Tjejsajten)
2008 Blir värvad av Bubbleroom
2010 Medverkar i webb-tv programmet Glamourama på TV3

UNDER YTAN

Att värna sitt yttre tycks alltså inte stå i motsats till att ha ett djup i sin personlighet, utan innebär snarare att man har en strategi för att hantera en allt viktigare parameter – ytan. Att på ett bra sätt kunna kommunicera kring sin person blir alltmer vitalt för att lyckas i såväl det sociala som det professionella livet. Men även under det välfriserade skalet är 80-talisterna på flera sätt annorlunda än generationerna före dem.

Det finns många aspekter av 80-talisternas inre liv som är annorlunda i jämförelse med tidigare generationer. För det första har det förändrade kommunikationslandskapet, de alltmer snabbfotade medierna och den allt större tillit som fästs vid vetenskapen och forskningen ändrat förutsättningarna för 80-talisterna. Vår samtid, som ibland beskrivs som "flytande", är mindre konkret och tycks vara stadd i ständig förändring även när det gäller sådant som oroar oss.

Den oro från yttre hot som 80-talister kan känna är väsensskild från den som tidigare generationer upplevt. Konkreta hot om fysiskt våld och mot livhanken (som 80-talisternas mor- och farföräldrar till exempel känt med de mycket konkreta erfarenheterna från andra världskriget) har ersatts av hot som är abstrakta och ofta osynliga. Inte sällan har de att göra med oroväckande prognoser och riskuppskattningar från forskare med komplicerade och svårtydda konsekvenser. Ta galna-kosjukan och fruktan för den mänskliga motsvarigheten Creutzfeldt-Jakobs sjukdom, eller chipslarmet 2002, när forskare hade uppmätt "oroande höga värden" av akrylamid i potatischips.

Mot bakgrund av sådana svårfångade hot, som dessutom är svåra att göra någonting åt för den enskilda människan, är det inte märkligt att det uppstår olika rädslor. Ställda inför ett fenomen som (kanske) riskerar att ödelägga våra liv och våra ägodelar reagerar vi med aggression eller genom att bli defensiva. Vi kan också vara rädda för hot mot vår ställning i samhället eller världen, eller hot som kan leda till vår uppsägning på jobbet eller förlorad inkomst. Är 80-talisternas rädsla på något sätt annorlunda?

Sociologen Zygmunt Bauman har talat om en sorts "härledd rädsla": "en bestående sinnesförfattning som bäst beskrivs som en känsla av *hjälplöshet* inför faran; en känsla av osäkerhet (världen är full av faror som kan slå till när som helst utan förvarning) och sårbarhet (om faran skulle slå till finns det liten eller ingen chans till flykt eller framgångsrikt försvar)."

Denna typ av rädsla är något som troligen de flesta människor känner i dag. Men kanske är 80-talisterna mer utsatta än andra. Alla klimatlarm, livsmedelslarm, fågelinfluensa, svininfluensa, millenniebuggar, mobilstrålningslarm, terrorhot,

tsunamikatastrofen, överskridna gränsvärden, transfetter, översvämningar och finanskriser har sammantaget skapat en ständig osäkerhets känsla, och den är sannolikt förstärkt hos de flitiga medie- och webbkonsumenterna 80-talisterna. Hur hanterar man oron? En taktik kan vara att konstatera att kejsaren är naken. Många 80-talister är förvisso bekymrade, men de är också starkt källkritiska. De väljer att inte lyssna på varningarna. I de allra flesta fall får de väl också rätt.

I Sverige har ju hittills endast ett fall av galna-kosjukan konstaterats (2006). Och chips har ännu inga kända dösoffer. Farorna var överdrivna. Men alltmer kommersialiserade och dramaturgiskt orienterade massmedier, tillsammans med de sociala mediernas nervösa kvittrande, skapar bilder av nära förestående faror som är svåra att inte förhålla sig till. Tidigare generationer upplevde inte att de behövde bekymra sig, eller över huvud taget ta ställning till, det som var konturlöst och avlägset. Men det gör 80-talisterna. Verkligheten, som medierna skildrar den, blir alltmer 80-talisternas egen.

En plats i tillvaron

Det kan också tyckas vara svårare för 80-talisterna att hitta sin plats i tillvaron än det har varit för tidigare generationer. Alla 80-talister (och andra) som har rullat den stora, babyblå scrollkulan på Arbetsförmedlingens sökdatorer fram och tillbaka över listan på lediga befattningar i Platsbanken vet hur det känns att tvivla på sin egen förmåga och sin kompetens. Unga utan arbete mår sämre än de bland deras generationsskamrater som har arbete. Huvudvärk, sömnlöshet, psykisk

”Om hälften av landets 80-talister med ursprung i muslimska länder regelbundet besöker moskén innebär det i så fall att cirka fyra procent av landets alla 80-talister aktivt utövar islam.”

ohälsa och självmordstankar var vanligare bland arbetslösa i åldern 20–29 år 2007–09 enligt en undersökning utförd av Statens Folkhälsoinstitut. Endast 68 procent av de arbetslösa i denna ålder angav att de hade en god hälsa medan motsvarande andel bland dem som hade arbete var 85 procent. Varför det?

Vilfredo Pareto, en nationalekonom som verkade kring sekelskiftet 1900, tänkte sig en framtid där folk kunde avstå från allmänbildning för att bli specialister inom ett mycket smalt område och inte bry sina huvuden med kunskaper som för dem skulle vara ovidkommande. Arbetsmarknadens utveckling under de cirka hundra år som gått sedan Pareto lade fram sina teorier har inte talat till dessas fördel. En mer specialiserad arbetsmarknad – ja kanske, men också en arbetsmarknad där man måste växla mellan olika specialiseringar, där kraven på flexibilitet och holistisk kunskap är större än någonsin tidigare. Men framför allt är vissa konsekvenser av ”Pareto-ekonomin” förlegade och fungerar inte alls för 80-talisterna. De kräver i större utsträckning än andra att deras jobb inte bara ska ge dem en lön utan också en möjlighet att påverka världen. En arbetsmarknad där man utbildar sig för en plats vid fabriken rullband lockar inte människor med sådana anspråk.

Men samma anspråk tycks alltså kunna leda till psykiska påfrestningar, kanske förenade med oron inför otydliga hot. Som den amerikanska psykologen Barbara Fredrickson skriver i boken *Positivity: Groundbreaking Research to Release Your Inner Optimist and Thrive* finns det goda argument för att stor konsumtion av nyheter har inverkan på den psykiska hälsan. 80-talisternas föräldrar har varit duktiga på att tala om för sina barn att de kan göra vad de önskar, och från skolan har de fått samma signaler när de har kunnat välja mellan en uppsjö av gymnasieprogram. David Eberhard:
– 80-talisterna har lärt sig att de kan bli vad de vill, och till slut kommer man till en punkt då man inser att det inte är möjligt.

I krocken mellan vad man fått höra under sin uppväxt (att man kan bli vad man vill här i världen) och det som man med

tiden förstår (att man inte kan bli vad man vill) uppstår så ett problem. Den psykiska ohälsan kan tyda på att 80-talister har kommit att inse sina personliga tillkortakommanden. Men de verkar samtidigt vara förmögna att hitta kreativa lösningar. Stig-Björn Ljunggren nämner att 80-talister ofta skaffar sig mentorer för att komma vidare i karriären. De putsar också på sina cv. David Eberhard säger att det i dag inte är fel att putsa, snarare smart.

Nya och gamla tempel

Men är det inte också viktigt att hitta ett sammanhang utanför arbetsmarknaden? Hur gör i så fall 80-talisterna? Ett sätt kan vara att se världen. De unga 80-talisterna reser mer än deras föregångare. I en undersökning vi gjort bland 500 80-talister svarar 44 procent att de åkte utomlands efter gymnasiet. Europa är det vanligaste resmålet, men Asien kommer på andra plats med 17 procent. Att det aldrig har varit enklare eller billigare att resa, med fler alternativ än tidigare, gör naturligtvis att resorna ökar. Men det finns också andra förklaringar. David Eberhard:

– Det finns någonting i det här sökandet att jag vill förverkliga mig själv genom att åka jorden runt. Det finns en överdriven uppfattning om att jag utvecklar mig själv mer ju mer jag åker runt. Men det är ju en fragmentarisk utveckling. Den här djuputvecklingen har försvunnit. Jag ska helst ha haft sex med en man och testat alla knarksorter i stället för att gräva där jag står och ta hand om det problem som kommer. Den utvecklingen är en flykt.

Tidigare generationer har för att få sammanhang kanske sökt sig till kyrkan i stället. Men vilken roll spelar religionsutövandet i 80-talistgenerationens tillvaro? Ja, det tycks faktiskt bero på vilken religion man talar om.

I Sverige finns enligt statistik från SCB strax över 91 000 utrikesfödda 80-talister härstammande från muslimskdominerade länder enligt statistik. Den här gruppen utgör ungefär åtta procent av landets alla 80-talister, som tillsammans är nästan 1 175 000. Vad som gör den muslimska gruppen intressant är att man här kan se ett utbrett intresse för att prak-

tisera sin religion. Mer än så: Sveriges muslimska 80-talister visar sig vara aktivt religiösa i mycket högre utsträckning än någon annan grupp i samma generation.

Enligt Islamiska förbundet i Stockholms ordförande, Abdallah Salah, går åtminstone hälften av muslimska 80-talister regelbundet i moskén. Ingen islamisk organisation för i dag ordentlig statistik över sina medlemmar, delvis av religiösa skäl. Inte heller svenska myndigheter registrerar religionstillhörighet eller i vilken grad olika religioner utövas. När Abdallah Salah säger "hälften", är det alltså en kvalificerad uppskattning gjord av någon i ledande position och med stor insyn i den svensk-muslimska världen.

Om hälften av landets 80-talister med ursprung i muslimska länder regelbundet besöker moskén innebär det i så fall att cirka fyra procent av landets alla 80-talister aktivt utövar islam. Därmed är islam den överlägset största religionen i 80-talistgenerationen i Sverige i dag. Andra trosinriktningar kommer inte i närheten av att attrahera lika många 80-talister.

Den protestantiska kristendomen är ett särskilt relevant exempel, eftersom den traditionellt har varit den religion som haft starkast fäste i Sverige.

Boken *Medlem i Svenska kyrkan. En studie kring samtid och framtid* (Verbum, 2005) refererar en undersökning som tydligt visar protestantismens svaga inflytande över 80-talisterna. Av kyrkans 840 428 80-talistmedlemmar, som utgör litet mer än 70 procent av Sveriges alla 80-talister, var det i åldersgruppen 16-24 år inte någon alls som "någon gång i veckan" besökte gudstjänsten. Endast en procent besökte den "någon gång i månaden". I åldersspannet 25-34, där personer födda 1980 ingår, var talen cirka en respektive en halv procent.

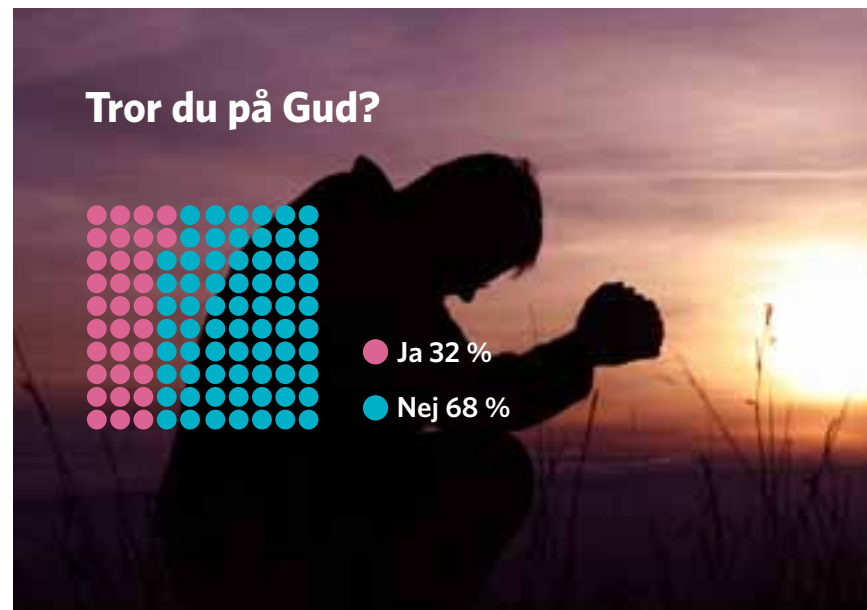
Även konfirmationstalen antyder att 80-talisterna i allmänhet förhåller sig svala till religionsutövande. Antalet konfirmerationer har sjunkit stadigt sedan de som föddes 1980 skulle konfirmera sig 1995 - från 51 procent till 38 procent, när det år 2004 blev 89:ornas tur.

Något som också är talande är att doptalen varje år sjunker ännu kraftigare. Fler och fler 80-talister som konfirmerade sig

i tonåren kommer alltså inte tillbaka i vuxen ålder för att låta döpa sina barn och på så sätt bidra med nya medlemmar till Svenska kyrkan*. År 2008 döptes enbart 59 procent av alla nyfödda barn i Sverige, och det är en skillnad på över femton procent jämfört med tio år tidigare.

Den religiösa aktiviteten tar nu inte upp en jättestor plats i tidigare generationers liv heller - *Medlem i Svenska kyrkan* visade till exempel att bara 6 procent i åldersgruppen 65-75 firade gudstjänst "någon gång i månaden" - men intresset tycks ändå vara dramatiskt lägre bland 80-talisterna. Endast muslimer håller alltså i väldigt hög utsträckning fast vid ett traditionellt förhållningssätt till religionen och fortsätter att utöva den regelbundet.

Man kan undra vad som har tagit över religionens och kyrkans plats i 80-talisternas inre liv.

*Sedan 1992 är dopet mer eller mindre avskaffat i Svenska kyrkan. UNDER YTAN

Sex, kärlek och 80-talister

Men i alla tider, före religionen, har mänskliga relationer varit den viktigaste förutsättningen för att hitta sammanhang. Hur ser 80-talisterna på kärlek och sex? Attityden är splittrad. Ja, också på det här området har 80-talisterna lätt ångest över alla val som går att göra. Å ena sidan tycker fyra av tio att man inte behöver veta vad någon heter före man går till sängs med honom eller henne. Nästan lika många procent påstår dessutom att de har haft sex på offentlig plats. Ingen annan generation har någonsin tidigare haft ett så öppet förhållningssätt till sexuella relationer, samtidigt som man är övertygad om att det går att hitta Den Rätta.

Hemmafrufeeling

På ett sätt präglas den hypermoderna 80-talistgenerationen av konventionella, kanske till och med konservativa, värderingar. Om teveserien *Sex & the City* var stilbildande för 60- och 70-talister, är till exempel *Desperate Housewives* och *Big Love* vägledande för många 80-talister. Signe Siemsen, som bloggar för det urbana livsstilsmagasinet *Rodeo* och jobbar som fotograf och modell, fantiserar till exempel om att bli hemmafru.

”... egentligen vill jag helst bara skaffa barn och bli hemmafru. Men jag har lovat mamma att vänta tills jag blir 25.”

För tidskriften *Café* berättar Signe om sina framtidsplaner: ”Inte helt säker. Jag har en del DJ-jobb inbokade, fast egentligen vill jag helst bara skaffa barn och bli hemmafru. Men jag har lovat mamma att vänta tills jag blir 25.” När vi intervjuade henne tidigare i år sa hon också:

– Jag ser mig typ som en hemmafru nu. I fall jag är på en plåtning eller på ett event eller på en pressfrukost, då ser jag ändå fram emot att gå till butiken och handla och laga mat till min pojkvän och att städa och göra det fint hemma. Jag tycker att det är jätteroligt. Jag kommer att vidareutbilda mig, men jag tror att jag aldrig kommer att kunna jobba heltid, utan jag kommer alltid att jobba mindre och sedan på något sätt också vara hemmafru. Jag tycker att det är mysigt.

Caroline Geijer, tidigare redaktionschef på föräldratidningen *Mama* och nu redaktionschef på nya magasinet *Yourlife*, fyller i:

– Det är lite hemmafrufeeling över 80-talisterna. De får barn betydligt tidigare än 70-talisterna, kanske för att det inte finns jobb och att man därför kör familjeracet först. De tycker att vi 70-talister är dåliga på att chilla och besatta av jämställdhet. 80-talisterna anser sig vara jämställda, och därför tycker de inte att det är ett problem att mamman är hemma några år med barnen.

Men det är just en *feeling*, en lek med en stil som man inte riktigt ska ta på allvar. Att aktivt välja att vara hemmafru är kanske en av de mest kontroversiella sysslorna som man kan ta sig för i Sverige nuförtiden. När arbetslinjen råder för alla och i alla politiska läger. Men det är inte politik eller jämställdhetsprotester som driver en 80-talist som Signe Siemsen.

För henne, och många andra i hennes generation, är det snarare den estetiska, praktiska drömmen om hemmafrun som kittlar och lockar. De vackra 50- och 60-talskläderna, dräkterna som hemmafruarna bär i *Mad Men*. Ett liv befriat från ekonomiskt ansvar. En fluffig tillvaro inbäddad i det som är trevligt och mysigt.

Med allt detta för ögonen ser och hör inte 80-talisterna inte äldre generationers ojämbalans över om en feministisk backlash. Det behöver de kanske inte nödvändigtvis göra. Eftersom kvinnorna, såväl som männen, med självklarhet ser sig in i viktiga positioner på arbetsmarknaden. 80-talisterna förvandlar inte hemmafrudrömmen till verklighet – inte för att

Sju av tio
80-talister vill ha
hittat den rätta innan
de skaffar barn.

de inte orkar eller vill, utan för att det finns så många skilda roller, tillfällen och möjligheter i livet att förhålla sig till. 80-talisterna vill hålla alla fönster och dörrar öppna. Girigt griper de efter alla möjligheter.

Färre äktenskap

Det är till exempel därför som 80-talister, trots att somliga ogenerat svarar att de gillar idén att vara hemmafruar, inte gifter sig tidigare än generationerna före dem. Enligt SCB var drygt 80 procent av 28-åriga kvinnor gifta år 1969. I dag har bara var fjärde kvinna i samma ålder ingått äktenskap.

Stabila relationer blir dock viktiga när barn kommer in i bilden. Nära sju av tio 80-talister vill ha hittat den rätta innan de skaffar barn. Men återigen måste det passas ihop med de andra ambitionerna som 80-talisterna har.

80-talister förväntar sig nämligen att på samma gång kunna ge sig ut och resa i världen på egen hand. Det är en betydande skillnad från hur det var med till exempel 60-talisterna när de var unga. Och det visar att 80-talisterna i grunden tar lättare på den stora kärleken än vad de ger sken av. Frågan är om det inte är därför att 80-talisterna redan har hittat sin stora kärlek – sig själva.

DETTA ATT BLI VUXEN

Vuxenhet kan definieras på olika sätt. Det kan vara något som sker vid en viss ålder, men det kan också vara ett tillstånd som infinner sig då vi fått något slags kvitto på att vi genomgått vår ungdomsfas i livet, eller ett stadium som inträder då vi genomfört genomgripande förändringar i vår livshållning.

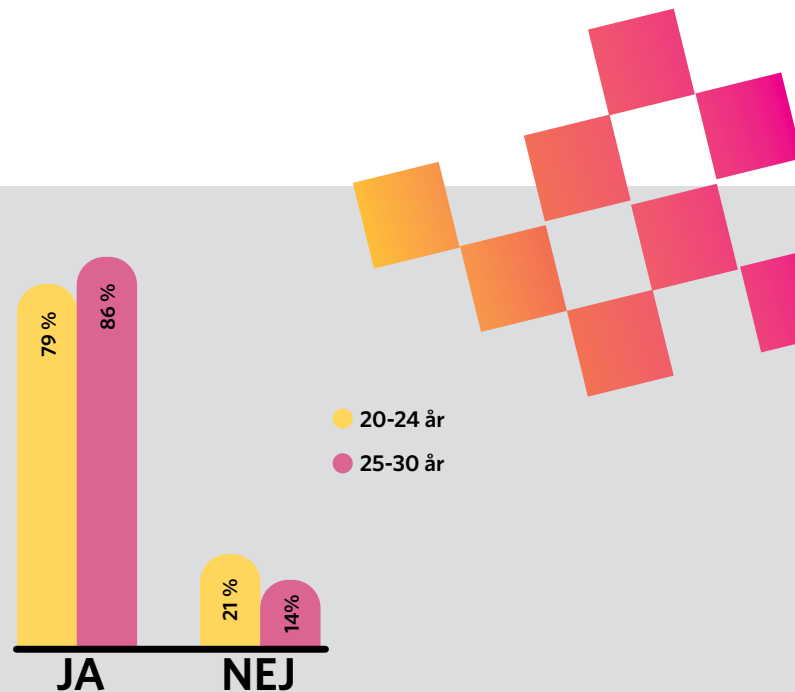
80-talisterna anser i genomsnitt att man är vuxen vid 21 års ålder. Av de äldsta 80-talisterna, födda 1980 och 1981, anser 89 procent att de själva är vuxna, bland de yngsta, födda 1988 och 1989, är andelen 74 procent. Män ser i större utsträckning än kvinnor sig själva som vuxna.

Mod är attraktivt

80-talister träffar varandra på nya sätt, till exempel på olika mötesplatser på internet. Vi gjorde en undersökning om hur man formulerar sig i kontaktannonser på dejtingsajt Match.com. Och vad 80-talister söker hos andra är för det första mod och självsäkerhet, för det andra att man vill visa ömhet på offentlig plats (vilket kanske inte är så konstigt när nästan 40 procent säger sig ha haft sex på offentlig plats) och, för det tredje, att man är flirtig.

Andra generationer har andra preferenser. 40-talister vill ha någon som först och främst är bra på att dansa, och har gott om pengar. För 60-talister är det allra viktigaste att en potentiell partner öppet vill visa sin kärlek, och inte är sarkastisk. 60-talisterna växte upp innan ironin slog igenom och har därför ett avspänt förhållande till sarkasmer som kanske senare generationer lättsamt avfärdar som mer eller mindre lyckade ironier.

Det är inte alls förvånande att 80-talister vill vara tillsammans med djärva personer.

Fråga: Skulle du betrakta dig själv som vuxen?

Larsson

80-talist

Isberget i Titanic är en bra bild. Under ytan ligger det hela tiden och lurar, vi vet att det finns där men kan inget göra. Det vimlar av sådana isberg nu för tiden. Är det inte galna kosjukan så är det mobilstrålning eller tillsatsämnen i maten. Gud är inte lösningen på problemen för de allra flesta 80-talister – vi har en nykter syn på dem. Men det finns en aspekt av problemen som går djupare och inte kan skakas bort med rationella argument, en känsla av att det alltid finns ytterligare ett isberg som vi ännu inte sett på radarn. Den flytande samtiden kan vara ett skäl till att vi drömmer oss tillbaka till en tid som var mer konkret.

Söderqvist

60-talist

80-talister påminner lite om orkidéer . De kräver lite tanke och engagemang för att få fina.

Men om man klarar det får man en hel del tillbaka När de ömtåliga och lite hemliga 80-talisterna blommar ut på allvar ger de avkastning på omsorgen som man har visat och de genomtänkt vänliga orden som man generöst har strött över dem. Man får avkastning i form av hårt arbete, social kompetens, engagemang och nytänkande. Som kärv 60-talist framstår det som lite märkligt att behöva ”vattna” och ”göda” andra människor på det här sättet. Men står man ut med det har man en vacker trädgård av duktiga medarbetare att se fram emot.

DAVID EBERHARD

Kan du ge fem tips på hur en arbetsgivare ska göra för att behålla en 80-talist?

1. Smöra för dem.
2. Förklara från början vad som gäller.
3. Prata med dem regelbundet, det ingår i vad de uppfattar som sina rättigheter. De har ett enormt behov av att bli sedda.
4. Få dem att uppfatta jobbet som en tävling, det ingår i känslan av självförverkligande som de söker.
5. Låt dem aldrig vinna tävlingen.

80-talisterna blir mer negativa än andra om man inte ger dem bra feedback. Du måste kunna motivera dina beslut mycket mer, inte bara peka med hela handen i en riktning.

Vad får man då som arbetsgivare om man lyckas?

En duktig och engagerad 80-talist är en tillgång. De är vana vid självständigt tänkande, som är en fördel om man kan tygla det. Utnyttja att de kan hålla show och vara ett ansikte utåt. Sedan är de ju bättre på datorer och på engelska.

Hur skulle du beskriva de olika generationerna?

40-talisterna har ju varit väldigt framgångsrika, men de har också gjort sig värda av den framgång de har fått. De har byggt upp det nya samhället, de har skäl att vara lite narcissistiska och det är de ju också. När 40-talisterna var 20 skulle man vara ung och framåt, när de var 40 så skulle man vara mitt i karriären, nu ska man vara pensionär. De sätter fortfarande standarden. 40-talisterna gjorde uppror mot något auktoritärt sätt att vara så de blev mer häftiga och flummiga och "tonåriga" i sitt sätt att vara.

50-talisterna finns knappt inte, det är ingen generation, det är närmast synd om dem. 60-talisterna sedan, gjorde uppror mot sina föräldrar 40-talisterna, så de är mer konservativa än sina föräldrar. 70-talisterna finns ju faktiskt som generation i någon utsträckning, men jag skulle säga att det finns en generation från 60-75 och från 75-80. Där någonstans går en skiljelinje.

80-talisterna är ju då slutligen självförverkligande på ett enormt tydligt sätt, men samtidigt globalt medvetna, miljömedvetna.

"80-talisterna är ju då slutligen självförverkligande på ett enormt tydligt sätt, men samtidigt globalt medvetna, miljömedvetna."

David Eberhard

Född 1966. Överläkare i psykiatri, debattör och författare. David har skrivit böckerna "I trygghetsnarkomanernas land: Sverige och det nationella paniksyndromet" och "Ingen tar skit i de lättkränkta land".

MELLAN GAMMALT OCH NYTT

Till sist intresserar vi oss för vilket slags förhållande 80-talisterna har till kulturen. Ämnet har bäring på mycket annat som tagits upp i denna rapport. Den nya tekniken och det nya kommunikativa landskapet har medfört betydande förändringar av hur man konsumerar – och skapar – kultur. Och 80-talisterna eldar på under framstegen. Musiken och litteraturen förtjänar en särskild utveckling här.

Skivan blir en kuriös artefakt?

– Jag laddar fortfarande ner musik ibland, säger en 80-talist och möts av höjda ögonbryn från generationskamraterna runt bordet. Ingen annan av de tolv personer som vi talar med, som alla är födda under andra halvan av 80-talet, laddar längre ner musik på det sätt som var utbrett i slutet av 90-talet och början av 00-talet, när man surfade på skumma hemsidor efter mp3-filer att spela på sin Winamp-spelare – som gärna var utrustad med ett personligt "skin". Men det betyder inte att 80-talisterna har börjat köpa CD-skivor i stället.

Grammofonleverantörernas statistik över musikförsäljningen i Sverige visar att den stadigt har minskat sedan 2001. Skivförsäljningen för 2009 når bara upp till 44 procent av 2001 års försäljning. Men just den digitala musikförsäljningen har ökat med 227 procent sedan den började mätas 2006 och utgjorde 2009 hela 16 procent av den totala musikförsäljningen. Och det mesta talar för att den digitala andelen av musikförsäljningen kommer att öka i takt med att 80-talisterna blir allt mer köpstarka.

Redan i dag uppper en majoritet av 80-talisterna (55 procent) att de får tillgång till musiken genom att ladda ned eller strömma den från intäktsgenererande sajter och tjänster som Spotify. Mycket talar alltså för att CD-skivan, som under 90-talet var det viktigaste musikmediet, helt håller på att

försvinna. Så mycket står i alla fall klart att CD-skivan har förlorat sin dominans som musikbäare.

Parallellt med denna utveckling dyker det upp nya, innovativa sätt att sprida musik. När det brittiska rockbandet Radiohead släppte sin skiva *In Rainbows* 2007 valde de till exempel att först bara lansera den på nätet och låta fansen bestämma hur mycket de skulle betala för sin skiva. Industrirockbandet Nine Inch Nails följde snart efter och släppte flera olika versioner av sitt album *Ghosts I-IV*, där den billigaste var gratis och den dyraste, med bok i fyrfärg och en dataskiva, genom vilken fansen kunde skapa sina egna versioner av låtarna, kostade 75 dollar. I Sverige släppte popbandet Bob Hund dessutom sin singel *Fantastiskt* i ett enda exemplar på en särskild vinylskiva som bara tålde omkring 30 lyssningar. Singeln auktionerades ut på auktionssajten eBay med medföljande skivspelare till det facila priset 3 650 dollar.

Men det finns också de som inte är lika övertygade om att skivan kommer att dö ut. Jonas Kullhammar är saxofonist och äger dessutom skivbolaget Moserobie som utgör hemvist för många band och artister inom ung modern svensk jazz:

– Jag tror att skivan kommer att överleva. Vinyl har ökat på sista tiden, vilket är ett tecken på att det alltid kommer att finnas folk som vill ha något fysiskt i sin hand. Dock kommer det att bli tufft för storbolagen och dem som gör mer kom-

mersiella grejor. De kommer få flytta sina kontor, skulle jag gissa.

Mattias Lökvist på skivbolaget Hybris, ett bolag som har popband som El Perro Del Mar, Familjen och Andreas Matsson (tidigare i bandet Popsicle) i sitt stall, har också svårt att se att skivan helt skulle försvinna:

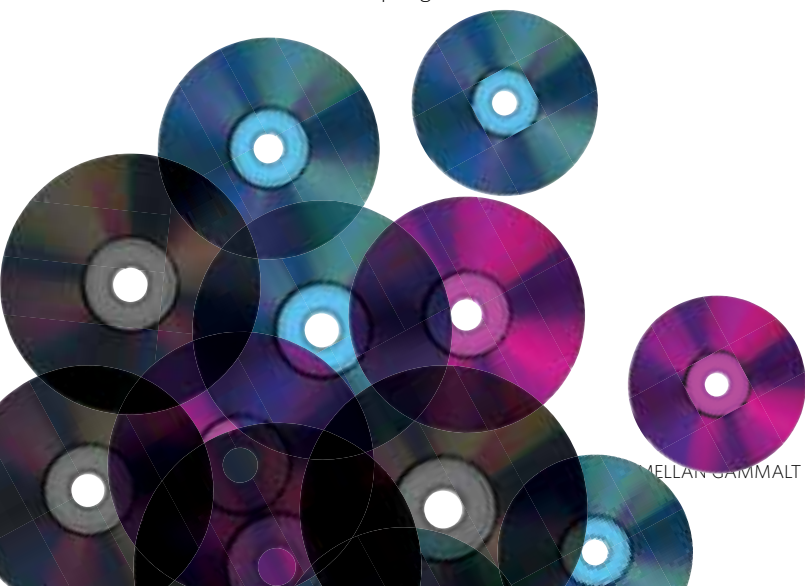
– Även om skivförsäljningen viker, använder media, bokningsbolag och andra fortfarande skivan för sina aktiviteter. Den behövs verkligen fortfarande.

Konsumenter blir producenter

Hur det än är med allt detta har den ökade digitaliseringen och tekniska utvecklingen resulterat i att det plötsligt är lättare att distribuera musik. Musiktjänsten Spotify, som 80-talisten Daniel Ek är VD för, är en ny distributionsform som nått stor spridning i Sverige och utomlands. Det har också blivit lättare att skapa egen musik.

Banden inom indiepopgenren, den genre där skivbolaget Hybris band och artister får sägas ingå, har traditionellt haft små medel och begränsad kunskap i inspelningsteknik. Följaktligen har indiebandens kanske främsta sammanförande faktor varit den lite hemsnickrade känslan i inspelningarnas ljudbild. Lyssnar man på indiemusik med några år på nacken hör man omedelbart det omisskännliga, lite svajiga, soundet. Band som Guided by Voices (som leddes av 50-talisten Robert Pollard) och Neutral Milk Hotel (där 70-talisten Jeff Mangum var frontfigur) var i allt väsentligt enmannaband som arbetade med amatörmässig inspelningsutrustning och skapade ett nytt uttryckssätt genom de stora begränsningar detta innebar, för att nämna ett par exempel. Indiemusiken har alltid kunnat igenkännas genom ett slags skevhet, såväl i inspelningskvaliteten som i musiken själv.

Men även om skevheten i musiken finns kvar och arvet från de tidiga banden och deras mer oslipade inspelningar förvaltas av den moderna indiepopen (lyssna till exempel på Jens Lekmans ljudkollage-pop eller The Moldy Peaches korta, impulsiva stycken, där akustiska gitarrer blandas med trummaskiner och rundgångar) har 80-talistbanden styrt bort från undermåliga inspelningar och hittar utlopp för sin kreativitet i alla de möjligheter som erbjuds i och med den moderna inspelningstekniken. Mattias Lökvist på Hybris nämner 70-talisten Martin Abrahamsson som exempel. Martin spelar i popbandet Vapnet och var, då han började spela in musik, relativt ensam i sin bekantskapskrets. Vapnets tidiga demoinspelningar bär spår av detta, säger Mattias. Det finns en tydlig

kvalitetsskillnad på de demoskivor som i dag kommer in till Hybris. Mattias:

- 80-talisterna är bättre än tidigare generationer på att producera själva. Ingen kommer släpande med en källardemo idag, det går inte. Men det var först någon gång i början av 2000-talet som man kunde sitta hemma med musikprogram. Man lär sig av varandra, det finns alltid någon att fråga. Trösklarna för att lära sig är lägre i dag.

Att själv producera kultur förekommer alltmer också på litteraturens område. 80-talisterna befolkar i hög utsträckning landets skrivutbildningar. Och den som inte går någon formell utbildning tycks lära sig genom att blogga. Generellt kan man konstatera att intresset för skrivande har ökat dramatiskt under de senaste åren, framför allt tack vare just den nya tekniken.

Många debutanter

Därmed är det inte helt förvånande att en lång rad 80-talistförfattare nyligen har debuterat på den litterära scenen: Amanda Svensson, Caroline Ringskog Ferrada-Noli, Måns Wadensjö, Elise Karlsson, Eli Levén, Elin Ruuth, Helena Granström och Linn Hansén, för att nämna några.

”Ett drag som tycks vara förenande är en diskret sorts civilisationskritik.”

Men vad skriver de då om? Ett drag som tycks vara förenande är en diskret sorts civilisationskritik. Man anar i 80-talistlitteraturen Sigmund Freuds berömda meddelande: Vi vantrivs i kulturen. Men indikerar det självständighet, med tanke på 90-talets överflöd av jagcenterad ung litteratur, eller är det bara en återgång till äldre generationers ojanade över samtiden? Mer intressant att notera är kanske nyfikenheten på och experimenterandet med språket, som många av kultursidornas recensenter också lyfter fram. Samtidigt är väl inte heller detta helt nytt. Therese Bohman är litteraturkritiker i *Expressen* och redaktör på kulturtidskriften *Axess Magasin*:

- De senaste tio åren ungefär har det funnits en språkorienterad strömning i den svenska litteraturen, där man har varit mer intresserad av språk än av berättande. Samt av formexperiment; att bryta upp den klassiska romanformen till exempel. Men de senaste åren tycker jag att hela denna trend har börjat kännas fullständigt tömd på energi, tyvärr utan att ett nytt alternativ har synts till. Jag tycker att samtliga unga svenska författare just nu verkar i ett slags vakuum.

De flesta 80-talistförfattare har bara hunnit skriva sin debutbok, varför det kan vara svårt att se några tydliga mönster. Men:

- Det uppbrutna, fragmentariska, jag tror att det har blivit ett manér. Många av de unga författarna har tillbringat några år med att valsa runt i skrivskolevärlden, som jag tror leder till en likriktning som i längden blir destruktiv: man skolas undan för undan, kanske omedvetet, in i vissa föreställningar om hur man bör skriva, säger Therese Bohman.

Läser i 56 minuter

Många 80-talister skriver alltså själva. I vilken utsträckning läser de vad andra har skrivit? Ja, de flesta läser ju böcker regelbundet. När SOM-institutet 2008 frågade människor om de någon gång under de senaste tolv månaderna hade läst minst en bok visade sig 15-29-åringarna till och med vara de flitigaste läsarna. Nästan nio av tio i den gruppen hade då läst någon bok. Dessutom vill ungefär sju av tio 80-talister, enligt en undersökning från Grafiska företagens förbund (2009), läsa ännu mer än vad de gör i dag.

Men bara 56 minuter åt gången, inte mer, lägger den genomsnittliga 80-talistläsaren ned på en bok när han eller hon läser. Det är naturligtvis mindre tid än vad tidigare generationer ägnar åt böcker. Företrädesvis är det skönlitteratur som lockar, vilket är lite förvånande, med tanke på hur mycket 80-talister studerar och därmed förväntas läsa kurslitteratur. Men kanske förklaras det av att 80-talister säger sig läsa framför allt för att koppla av och för nöjes skull. Som producenter av musik och litteratur tycks alltså 80-talister ha rätt olika inställning. Medan de utvecklat popmusikuttrycket, kan man se en mindre självständig utveckling när det gäller skrivandet.

DET OFFENTLIGA OCH DET PRIVATA

Integritetsfrågor har blivit ett hett debattämne under 2000-talet, framförallt i efterdyningarna av terrorattentaten i New York 2001. Enligt en undersökning av Kairos Future på uppdrag av Datainspektionen är yngre svenskar generellt mer positivt inställda till kameraövervakning på allmänna platser än äldre. Samtidigt har Piratpartiet, vars huvudfrågor är upphovsrätt och integritet, flest sympatisörer bland unga män.

80-talisterna tycks dock inte vara avskräckta att flytta sitt privatliv till de offentliga platserna när det är på deras egna villkor. Ett tecken på det är att hela 37 procent uppger att de någon gång har haft sex på offentlig plats.

Larsson

80-talist

Man kan ana ett slags tillbakablickande hos 80-talisterna även när det gäller kulturen, i form av Allsång på Skansen-succéer och Schlagerfestivalyra. Men mer intressant är väl hur de utvecklar den. Här verkar samma krafter som inom modet (som ju också är kultur) – en mer lustdriven process än tidigare, där popmusiken utvecklas i ett slags miasm av gamla och nya influenser, från såväl ”kommersiell” som ”seriös” musik. Man väntar på att litteraturen ska drabbas av samma lättja.

Söderqvist

60-talist

Allsång på Skansen och Melodifestivalen är viktigt för många 80-talister, medan den eviga kulturen inte är 80-talisternas starka gren.

De skulle lätt tycka att Kalle Anka borde ingå i en kulturkanon. Vi 60-talister har ändå läst och sett så mycket av det som man helt enkelt måste ha sett och läst, för att fatta hur obelästa och okunniga vi är. Medan 80-talisterna lever i lycklig ovetskap om hur obildade de är. Även på kulturens område gör ett enastående självförtroende 80-talisterna blinda för de egna bristerna. Men paradoxalt nog är det kanske just detta som har fött fram lusten att respektlöst experimentera med kulturen och att vara nydanande, framför allt när det gäller musiken.

EN KÄRLEKS- FÖRKLARING

Man kan välja att betrakta 80-talister som outhärdligt självupptagna, för att inte säga självförhärligande. Anarkistiska i sitt ständiga surfande och i sin ohämmade konsumtion av ny musik, nya filmer, nya spel. Kanske är det den generationen som kommer ge Neil Postman rätt i sitt påstående att vi håller på att underhålla oss själva till döds. Men mediet är inte TV, utan datorn eller rentav livet själv. 80-talister vill ha roligt jämt, annars sticker de. De är otrogna allt och alla – bästa möjligheten, största exponeringen vinner.

Men man kan också välja att se unga människor fyllda av det bräckliga men ändå lätt storhetsvansinniga självförtroende som hör 20-årsåldern till. Den tid hela livet breder ut sig och man fortfarande känner att allt är möjligt. 80-talister inte bara känner att allt är möjligt; de lever efter den devisen och blir därför aningen otåliga när de inte genast får visa vad de kan. En 80-talist ältar ständigt frågan: hur ska man kunna erövra världen om man inte ens får pröva att jobba eller får något ansvarsfullt att göra på det arbete man har?

Som arbetsgivare kan man bara göra en sak: anställa 80-talister och låta dem få fullt utlopp för sin praktiska och till synes lättillgängliga teknikkunskap. De är inte bara kunniga själva, utan delar också generöst med sig till alla som frågar. Håll fram din iPhone till en 80-talist och i ett nafs är den fylld med praktiska applikationer, musik, spel och diverse annat som kan vara bra att ha (om du fattar hur du ska använda det).

Fråga en 80-talist om de kan ta fram lite fakta och på en halvtimme har halva internet sökts av, inklusive några för alla andra stängda universitetssajter och halvhemliga nätverkssidor. Trots att de å ena sidan lämnar ut sig själva i dagböcker på internet, har de å den andra sidan integritet och

starka åsikter om vad som får sägas, göras och vad som är rätt och fel. De är starkt moraliska och ger man dem bra argument kommer de lojalt slåss för samma sak som du.

Det är egentligen ganska lätt. Med storslagenhet, komplexitet och begåvning och få eller inga inlärd begränsningar kommer känslighet, självtvivel och bristande förmåga att se andra. Men låter man komplexiteten få utrymme, och står man ut med att ha människor som samtidigt tror på så olika saker som anonymt sex och livslång kärlek med en och samma person, får man ut mycket. Man får uppriktiga sanningssägare som ständigt ifrågasätter och aldrig nöjer sig med hur det alltid har varit. Erbjuder man dem plats och utrymme, är beredd att tänka nytt och står ut med att ens egen erfarenhet för en 80-talist inte tycks vara värd något alls, får man sociala och intelligenta arbetshästar vid sin sida. Eller förresten, frustande cirkushästar som vill ha alla spotlights på sig själva och dessutom inte vill gå åt samma håll samtidigt till samma musik som alla andra. Jag erkänner att det är svårt att få in all denna självbekräftande egensinnighet i fungerande mönster. Men lyckas man så får man mer än vad man kan få av någon annan generation. Så jag lyfter på hatten för denna spännande och komplexa generation och önskar dem välkomna in i vuxenlivet. Och jag är övertygad om att 80-talisterna precis som 40-talisterna kommer att vända upp och ned på mycket som idag är självklart. Det är ingen idé att försöka hålla emot. De är en naturkraft, en flodvåg. Som 50-, 60- eller 70-talist blir man bortspolad – eller så lär man sig surfa på flodvågen. Och när man kan det, kommer man på att man aldrig har haft roligare.

**Marie Söderqvist,
VD United Minds**

Litteratur

Artiklar

Inglehart, R.F. *Changing Values among Western Publics from 1970 to 2006*. West European Politics 2008.
Karlsson, Ann-Sofie. *Dålig hälsa bland unga arbetslösa*. Välfärd nr 4 2009.

Böcker

Anderson, Chris. *The Long Tail: Why the Future of Business Is Selling Less of More*. Hyperion Books 2006.
Bauman, Zygmunt. *Flytande rädsla*. Daidalos 2007.
Bergqvist, Elaine. *Du är din generation*. Norstedts 2009.
Bromander, Jonas. *Medlem i Svenska kyrkan. En studie kring samtid och framtid*. Verbum 2005.
Eberhard, David. *I trygghetsnarkomanernas land: Sverige och det nationella paniksyndromet*. Mån-pocket 2007.
Fredrickson, Barbara. *Positivity: Groundbreaking Research to Release Your Inner Optimist and Thrive*. One World 2010.
Fridolin, Gustav. *Blåsta: Nedskärningsåren som formade en generation*. Ordfront, 2009.
Furedi, Frank. *Culture of Fear Revisited*. Continuum 2006.
Fürth, Thomas. *Den dubbla utmaningen – allt du behöver veta för att anställa en 80-talist*. Kommunlitteratur 2008.
Giddens, Anthony. *Modernitet och självidentitet*. Daidalos 1999.
Lindblom, Sisela. *De skamlösa*. Norstedts 2007.
Parment, Anders. *Generation Y. Framtidens konsumenter och medarbetare gör entré*. Liber 2008.
Rydell, Anders; Ekman, Klas. *Byt namn!: och andra sätt att lyckas som journalist*. Atlas 2008.
Söderqvist Tralau, Marie. *Status – vägen till lycka*. Norstedts 2009.
Wahlgren, Anna. *Barnaboken*. Bonniers juniorförlag 1983.

Rapporter och undersökningar

Folkhälsoinstitutet. *Levnadsvanor – lägesrapport*. 2009.
Fürth, Thomas; Lindgren, Mats; Lüthi, Bernard. *The MEWE Generation*. Kairos Future 2005.
Power of Print, Grafiska företagens förbund. *Power of Print 09*. 2009.
Grammofonleverantörerna/Ifpi. *Försäljningsstatistik helåret 2009*.
Högskoleverket. *Högskoleverkets årsrapport 2009*. 2009.

Högskoleverket. *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo94*. 1994.
Högskoleverket. *Läroplan för de frivilliga skolreformerna Lpf94*. 1994.
Nilsson, Åsa. *Kulturvanor i olika befolkningsgrupper 1987-2008*. SOM-institutet 2009.
Nutek. *Företagarbarometern*. 2008.
Nyström, Gunilla; Eliasson, Susanne. *En titt i plånböckerna hos 80-talisterna*. SEB 2008.
Pernemalm, Peter; Johansson, Sofia. *Generation Ordning*. Kairos Future 2010.
Socialstyrelsen. *HIV och AIDS i Sverige – Kunskaper, attityder och beteenden hos allmänheten 1987-2007*. 2008.
Statistiska Centralbyrån. *Levnadsförhållanden, rapport 85. Fritid 1976-1991*. 1993.
Statistiska Centralbyrån. *Ungdomar flyttar hemifrån*. 2008.
Statistiska Centralbyrån. *På tal om kvinnor och män*. 2006.
Statistiska Centralbyrån. *Föräldraledighet och arbetslivskarriär*. 2007.
Statistiska Centralbyrån. *Statistisk årsbok*. 1970; 1990; 2010.
Telia. *Telia Trendrapport 2010*. 2010.
Ungdomsstyrelsen. *Se mig – unga om sex och internet*. 2009.
Ungdomsstyrelsen. *Unga med attityd – Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie*. 2007.
Ungdomsstyrelsen. *Ung idag – en beskrivning av ungas villkor*. 2009.

Intervjuer

Therese Bohman, litteraturkritiker i Expressen och redaktör på Axess Magasin.
David Eberhard, överläkare i psykiatri vid Danderyds sjukhus och författare.
Caroline Geijer, redaktionschef Yourlife.
Jonas Kullhammar, jazzsaxofonist, driver skivbolaget Moserobie.
Stig-Björn Ljunggren, fil dr, författare och lärare i statskunskap vid Uppsala universitet.
Mattias Lövkvist, skivbolaget Hybris.
Anders Rydell, författare, framtids- och innovationsredaktör på magasinet Bon.

Abdallah Salah, ordförande Islamiska förbundet i Stockholm.
Signe Siemsen, modell och bloggare.
Henrik Torehammar, programledare Brunchrapporten i P3.
Petra Tungården, bloggare och chefredaktör på
Bubbleroom.se.
Per Östberg, projektledare på konsultföretaget Amphi.

Egna undersökningar

Två fokusgrupper med studenter genomfördes av United Minds på Stockholms universitet, 3 februari respektive 5 februari 2010.

En kvantitativ undersökning genomfördes av United Minds bland svenskar födda under 1980-talet. Svaren insamlades i representativa kvoter med avseende på kön och region. Datainsamlingen skedde i form av digitala enkäter och gjordes i samarbete med datainsamlingsföretaget Cint. Totalt intervjuades 519 personer, under perioden 29 mars till 12 april 2010.

CV-undersökningen bygger på totalt 150 anonymiserade CV:n från personer som registrerat sig på sajten MeraJobb.se, födda på 40-, 60- och 80-talet. CV:n och de personliga breven har analyserats kvantitativt och kvalitativt. Frekventa ordval och fraser har jämförts mellan de tre generationerna i det personliga brevet och i rubriksättningen. LIX läsbarhetsindex har använts för att mäta läsbarheten. Urvalet har skett slumpmässigt inom ramen för respektive åldersspann och är att betrakta som representativt för MeraJobb.se:s medlemmar.

Om rapporten

Rapporten är producerad 2010 av samhällsanalysföretaget United Minds, ett företag inom Prime Group. United Minds bedriver omvärlds- och trendbevakning inom en rad olika områden.

Resultaten från den kvantitativa undersökningen ligger, där inget annat anges, till grund för figurerna i rapporten.

80-talisterna – så funkar de är den kompletta guiden till generationen som stämplar in på arbetsmarknaden när 40-talisterna loggar ut. I rapporten beskriver och analyserar analysföretaget United Minds 80-talisternas livsstil, psyken, bloggkarriärer, uppfostran, politiska sympatier, hemmafruideal, mode och känsloliv. Bland annat.

80-talisterna har formats av stora globala händelser och processer – framförallt av klimathotet och terrorismen. De har ett annat förhållningssätt till modern kommunikation, till jobb och karriär, och till kärlek och sex än tidigare generationer. De är naturliga narcissister i en tid när ytan blivit

allt viktigare. De har drag av folkhemsnostalgi, trots att de aldrig på riktigt upplevt folkhemmet. De kräver mer av sina jobb än tidigare generationer gjort – och ger mer tillbaka, om arbetsgivaren lyckas attrahera dem. I *80-talisterna – så funkar de* får du reda på varför.

Analysföretaget United Minds bedriver omvärlds- och trendbevakning inom en rad olika områden. Av United Minds/Marie Söderqvist har tidigare utgivits Status – vägen till lycka (Norstedts 2009).

unitedminds